Wat is Nederlandsch?

INLEIDING

Als een stormwind is de oorlog over de Nederlanden gegaan. In een paar dagen tijds doorbrak de Duitsche weermacht, niet alleen in ons land, doch ook in België en Frankrijk, stellingen en linies, die voor onneembaar waren verklaard, joeg de vijanden in wilde vlucht voor zich uit, versloeg in een geweldigen omsingelingsslag de vereenigde Belgische, Fransche en Engelsche troepen en dwong na een paar weken het machtige Frankrijk tot de capitulatie, nadat diens "dappere" bondgenoot in een "zegevierenden" terugtocht de zee was ingejaagd.

In ons land scheen het volk den eersten tijd versuft en verlamd te zijn onder de geweldige slagen, die de Duitsche weermacht zijn vijanden toebracht. Men had het Nederlandsche volk immers steeds voorgehouden, dat Duitschland innerlijk voos was, dat het geen kracht meer bezat voor een offensief in het Westen, door zijn "geweldige" verliezen in Polen en Noorwegen, dat de honger het Duitsche volk ondermijnd had, dat de revolutie voor de deur stond en meer van dergelijke praatjes.

Maar groot was in ons land de verontwaardiging over hen, die, toen de nood hier op het hoogst was, ons volk lafhartig in den steek lieten met medeneming van ons goud en van onze schepen, om zich in veiligheid te brengen in het "edelmoedige" Engeland, dat beloofd had, met zijn geheele land-, lucht- en zeemacht ons te hulp te zullen komen, zooals het dit ook aan Polen en Noorwegen beloofd had, nadat het deze landen eveneens in den oorlog had gestort, zonder zijn belofte ook maar eenigszins na te komen.

Die "hulp" kwam later, toen het land bezet was, in den vorm van bommen, die de voorvechters van de humaniteit, het pacifisme, de menschenrechten en de beschaving, door hun luchtpiraten bij nacht en ontij lukraak op de burgerbevolking rieten neerwerpen en wel voornamelijk op woonwijken, ziekenhuizen en krankzinnigengestichten, en dat alles in naam van het Christendom, waarvoor ze beweerden een kruistocht te ondernemen.

Doch ontstellend is het te moeten constateeren, hoe gemakkelijk de gevoelens van de groote massa kunnen omslaan. De vijanden van Duitschland, beroofd van hun gebruikelijke middelen om de openbare meening te beïnvloeden, als pers, radio en politieke vergaderingen, hebben niet stilgezeten en deden al gauw de meest toomelooze fluistercampagnes ontstaan, die bovendien gesteund werden door de Engelsche leugenzenders. Het scheen wel, of alle machten van de politieke onderwereld in ons land zich vereenigden met de uitknijpers in Engeland, om het prestige van het Duitsche Rijk, zijn Führer en weermacht voor goed te knakken.

Alle mogelijke leugens, de een nog dwazer en geniepiger dan de andere, werden door deze onverantwoordelijke elementen rondgestrooid en door de domme massa grif geloofd.

En zoo maakten de gevoelens van verontwaardiging en afkeer plaats voor die van bewondering, genegenheid, ja zelfs medelijden met hen, die zich in Engeland gingen voordoen als martelaars voor de Nederlandsche zaak.

Maar hoe is het mogelijk, zal men zich afvragen, dat de Nederlanders, die toch voor nuchtere en verstandige menschen worden gehouden, geloof aan zulken onzin kunnen hechten?

Men moet in de eerste plaats niet vergeten, dat de psychologie van den enkeling heel anders is dan die der massa. In de groote massa verhezen vaak zelfs ontwikkelde en verstandige menschen alle objectiviteit en schijnt alle logisch denken verdwenen te zijn. Slechts aan menschen met een ijzeren wil en van groote zelfstandigheid gelukt het, zich aan dezen verlammenden invloed van den massageest te onttrekken, vooral als deze, zooals in Nederland, in een haatpsychose verkeert.

Men mag n.l. niet uit het oog verliezen, dat hier zeven jaar lang steeds de haat tegen Duitschland gepreekt is, golven van laster en gruwel over alles, wat Duitsch is en was, zijn uitgestort en dat bijna alle politieke partijen als één front tegen de Duitsche wedergeboorte, het nationaal-socialisme, zijn opgetrokken.

Uit de, in een aan krankzinnigheid grenzende verblinding, gemaakte opmerkingen en beweringen van vaak overigens verstandige menschen blijkt, hoe diep de giftstoffen zijn ingevreten, die men hen jarenlang systematisch heeft toegediend en die slechts heel langzaam door krachtige tegengiften weer onschadelijk kunnen worden gemaakt.

Deze beklagenwaardige menschen kunnen zelfs niet door de harde werkelijkheid tot andere gedachten worden gebracht. In een soort van roes blijven ze voortdroomen van de uiteindelijke overwinning van de “kruisvaarders” van onzen tijd; in hun hart juichen zij, als deze “edele ridders” bommen werpen op hun eigen burgers, op nationale gedenkteekens en cultuurmonumenten, als ze door het werpen van brandplaatjes en Coloradokevers de akkers, bosschen en aardappelvelden tot woestenijen trachten te maken, om het Duitsche volk zoo aan den hongerdood prijs te geven, omdat ook zij, in hun verdwazing, slechts de onverbiddelijke vernietiging en meedoogenlooze uitroeiing van het Duitsche volk verlangen, al zouden desnoods hun eigen landgenooten daarbij ook omkomen.

Behalve dit ondergrondsch gewroet, hooren ‘we alom een geschreeuw om eenheid en aanpassing aan de nieuwe omstandigheden. Zooals vroeger politieke partijen elkaar fel bestreden, is er thans een hevige concurrentie ontstaan tusschen een Unie, een Front en een Beweging.

Men spreekt van een nieuwen tijd, een nieuw Europa en ook van leen nieuwe orde voor ons land. Doch dit laatste dan in Nederlandschen zin, overeenkomstig den Nederlandschen volksaard, in Nederlandschen geest en rekening houdend met het Nederlandsche volkskarakter.

In hoeverre de opzet om tot eenheid en vernieuwing te geraken bij deze drie grootste concentratiebewegingen werkelijk ernstig gemeend is en gedragen wordt door mannen, die geheel en al bezield zijn door den geest van de twintigste eeuw, kan hier buiten beschouwing blijven.

Doch het steeds accentueeren van het woord “Nederlandsen”, heeft bij mij, nuchtere Groninger boer, al dadelijk argwaan gewekt.

En mijn volk is zoo, dat als het twijfel omtrent het een of ander koestert, deze twijfel niet weggenomen kan worden door daverende redevoeringen van gewichtig doende mannen, noch door holle phrasen, die men de groote massa probeert in te hameren, zoodat deze ze tenslotte als vanzelfsprekende feiten slikt, maar door zelfstandig denken en een zelfstandig onderzoek naar de bronnen, waaruit men de in twijfel getrokken “wijsheid” kan hebben geput.

De resultaten van het door mij ingestelde onderzoek naar dezen specifieken Nederlandschen aard, dit bijzondere Nederlandsche volkskarakter, naar Nederland in het algemeen, hebben mij tot het schrijven van dit boekje doen besluiten.

Reiderland, Zomer 1941. Taido Tjapkema.

I. DE NEDERLANDSCHE STAAT.

Het gebied, waarover de Nederlandsche staat zich uitstrekt, is in de geschiedenis bekend als de Nederlanden. Dit zijn de lage landen aan de mondingen van Rijn, Maas en Schelde, die geographisch een voortzetting zijn van de Noordduitsche laagvlakte, die zich tot in Noord-Frankrijk uitstrekt.

Voor het ontstaan van de staatkundige eenheid “Nederland” in dit gebied, is het jaar 843 zeer belangrijk. In dat jaar vond n.l. te Verdun de verdeeling plaats van het geweldige rijk van Karel den Grooten, waartoe onze lage landen ook behoorden. Bij deze verdeeling ontstond een Westelijk rijk: Westfrankenland onder Karel den Kalen, een Oostelijk rijk : Oostfrankenland onder Lodewijk den Duitscher. (Uit deze beide rijken ontwikkelden zich Frankrijk en Duitschland). Tusschen het gebied van Karel en Lodewijk lag Middenfrankenland, een langgerekt rijk, dat zich uitstrekte van de Noordzee tot in Italië en ook de Nederlanden omvatte.

Dit rijk echter zou spoedig een twistappel worden tusschen West- en Oostfrankenland. Het vormde noch ethnographisch, noch geographisch een eenheid en droeg daardoor de kiem tot splitsing in zich. Zoo werd het na den dood van Lotharius I in 855 onder zijn drie zoons verdeeld in : Italië, Bourgondië en Lotharingen.

Doch toen twee van deze zoons kinderloos stierven en de derde slechts een dochter had, meende Karel de Kale de opengevallen landen te kunnen bemachtigen. Door de dreigende houding van zijn broer Lodewijk moest hij evenwel in een verdeeling toestemmen.

Bij het verdrag van Merseburg (Meersen) in 870 kreeg Lodewijk het land ten N. en ten O. van de Maas, de gebieden om de Moezel, ter weerszijden van den Rijn en aan de Jura, het grootste deel van Lotharingen met de Elzas en een stuk van Bourgondië.

Karel kreeg het gebied op den linker oever van de Maas en Moezel en den rechter Rhóne-oever. Door deze deeling kreeg Lodewijk een door een hoofdzakelijk Germaansche bevolking bewoond gebied bij zijn rijk, terwijl het nieuwe gebied van Karel grootendeels al geromaniseerd was.

Nog eenmaal zou bijna het geheele rijk van Karel den Grooten onder één vorst vereenigd zijn en wel toen men in Frankrijk in 884 Karel den Dikken, den zoon van Lodewijk den Duitscher tot koning koos. Deze werd echter reeds in 887 in Duitschland en een jaar later in Frankrijk afgezet.

In 879 kwam geheel Lotharingen voorgoed bij Duitschland en daarmee ook de Nederlanden, uitgezonderd Artois en het z.g. Kroon-Vlaanderen. Hier vormde de Schelde ongeveer de grens tusschen Frankrijk en Duitschland. Doch het zou tot 925 duren, voordat Frankrijk zijn aanspraken op Lotharingen liet varen. Reeds onder Karel den Grooten was het rijk in gouwen verdeeld, die door graven, die afzetbare ambtenaren waren, bestuurd werden. Ook in de

Nederlanden waren zulke graven, doch deze ambtenaren kregen van den vorst ook wel land in leen, waardoor ook zij leenmannen van den koning werden, zooals het met legeraanvoerders (hertogen) en andere aanzienlijken de gewoonte was. Het doel hiervan was om deze grooten daardoor nauwer aan den vorst te verbinden.

Bij den dood van een leenman werd gewoonlijk zijn zoon opvolger ; dit gold als een hooge gunst, werd later gewoonte, tenslotte een recht. Het gevolg hiervan was, dat onder de zwakke opvolgers van Karel den Grooten de leenmannen zich niet veel ,meer aan hun vorst stoorden en als zelfstandige heeren optraden. Zoo werd het rijk eigenlijk opgelost in een groot aantal kleine staatjes, waarvan de vorsten vaak met elkaar strijd voerden, gebieden op elkaar veroverden of door huwelijk, erfenis en koop hun gebied vergrootten. Zoo ontstonden ten slotte in de Zuidelijke Nederlanden Brabant, Limburg en Luxemburg, die later hertogdommen werden ; de graafschappen Henegouwen en Namen en ‘t bisdom Luik. Verder nog de graafschap Rijks-Vlaanderen, terwijl Kroon-Vlaanderen en Artois leenen van den Franschen koning waren. De gouwen van de Noordelijke Nederlanden raakten verdeeld onder Holland, Gelder en het Sticht.

De Duitsche keizers beleenden de bisschoppen van Utrecht vaak niet gebieden van uitgestorven gravengeslachten. Het was n.L onder Otto I (936—973) gewoonte geworden, om bisschoppen tot leenmannen te benoemen, die den keizer steunden en zoodoende een krachtig tegenwicht vormden tegen zijn te machtig wordende leenmannen.

De Utrechtsche bisschoppen kwamen zoo in het bezit van Overijsel, Drente en Zuid-Groningen. In Friesland en Groningen drong het leenstelsel niet door, zoodat de toestanden daar vooreerst weinig veranderden.

De Duitsche keizers schonken deze gebieden, gewoonlijk ter aflossing van opgenomen geldsommen, nu eens aan den graaf van Holland, dan weer aan den bisschop van Utrecht, die toch niet in staat waren zich in deze gewesten te handhaven. Het graafschap Holland was uit vele kleine graafschapjes ontstaan. De graven uit het Hollandsche Huis trachtten echter hun niacht ten koste van de keizerlijke macht uit te breiden. Dirk III trad al heel eigenmachtig op: hij durfde tol op de Merwede te heffen en handhaafde zich met de kracht der wapenen tegen Keizer Hendrik II. Bovendien kreeg hij Zeeland bewester Schelde in achterleen van den graaf van Vlaanderen. Zijn opvolgers breidden hun gebied ten koste van Utrecht uit.

In 1299 stierf deze gravenfamilie in Holland uit en kwam het Henegouwsche Huis hier aan de regeering. In 1323 sloot graaf Willem II met den graaf van Vlaanderen een verdrag, waarbij Zeeland bewesten Schelde voorgoed aan den graaf van Holland kwam, zoodat nu Holland en Zeeland onder één vorst vereemgd waren.

Al deze graven waren echter nog steeds leenmannen van den Duitschen keizer, hoewel diens macht meestal niet veel beteekende.

Niet alleen in de Nederlanden was dit het geval, maar ook in de andere deelen van het Duitsche Rijk. De keizers trachtten nu hun verloren gegane macht te herwinnen, door hun huismacht te versterken, d.w.z. door nieuwe landen te verwerven, die erfelijk in het bezit van hun geslacht bleven. Dit was het geval met Rudolf van Habsburg en later met Lodewijk van Beieren. Deze beleende zijn gemalin (de dochter van graaf Willem III) met Holland, Zeeland en Henegouwen, wat in de beide eerste gewesten de Hoeksche en Kabeljouwsche twisten tengevolge had, totdat met Willem V in 1354 het Beiersche Huis begon (1354—1433).

Men moet nu niet denken, dat de keizerlijke macht hierdoor in deze drie gewesten nu weer gevestigd was. Duitschland was immers een kiesryk en toen dan ook de verbittering van de keurvorsten door de machtsvergrooting van het Beiersche Huis het hoogtepunt had bereikt, kozen ze Karel van Bohemen tot tegenkoning, die bij Lodewijks dood den troon besteeg. De nieuwe vorst had nu, buiten zijn erflanden, eveneens weinig macht. Het waren dus de dynastieke belangen geweest, die Lodewijk op het oog had gehad en niet die van het Duitsche Rijk, in welke fout de Duitsche keizers steeds weer vervielen. Toen de laatste gravin uit het Beiersche Huis, Jacoba, in 1433 de grafelijke waardigheid aan haar neef Philips van Bourgondië moest overdragen, deed voor het eerst een vorst uit een niet-Duitsch land hier zijn intrede. Hij was immers een leenman van den Franschen koning en wel over het hertogdom Bourgondië, dat reeds lang zijn oorspronkelijk Germaansch karakter verloren had en geheel verfranscht was. Deze vorst bezat door huwelijk, erfenis en aankoop bovendien in de Zuidelijke Nederlanden: Franche-Comté, Artois, Vlaanderen, Luxemburg, Brabant, Limburg, Namen en nog een paar kleinere landjes. Van Jacoba van Beieren verwierf hij nu Holland, Zeeland en Henegouwen, waardoor een groot, bijna geheel aaneengesloten, maar geenszins homogeen rijk ontstond. Elk gewest had n.l. zijn eigen wetten, rechtspraak, muntstelsel, maten en gewichten.

In deze verscheidenheid trachtten Philips en zijn zoon Karel de Stoute eenheid van bestuur te brengen. De grafelijke macht werd bevestigd en versterkt door de invoering van het Corpus Juris, het oude Romeinsche wetboek, dat de positie van den vorst als van God gegeven beschouwt. Door het op de been brengen van een staand leger, hadden de Bourgondische vorsten bovendien steeds de beschikking over soldaten, wat geheel paste in het kader van hun imperialistisch streven. Een verdere stap tot centralisatie was de instelling van den Grooten Raad, een centrale rechtbank, waarbij de bewoners van al zijn staten in hooger beroep konden komen en zich daarvoor niet meer behoefden te wenden tot den Duitschen Rijksdag of, voor de Fransche leenen, tot het Parlement van Parijs.

Doch de droom van Karel den Stouten, al zijn landen, waaraan hij met geweld Gelder had toegevoegd en eigenlijk ook Utrecht, waar een natuurlijke zoon van Philips van Bourgondië regeerde, tot een koninkrijk te maken, ging niet in vervulling en in zijn pogingen dit doel met geweld te bereiken, sneuvelde hij in 1477 bij Nancy.

Onder het Bourgondische Huis ontwikkelden Holland en Zeeland zich nog meer van het Duitsche Ryk af, welk proces al in de 13e eeuw een aanvang had genomen en dat veroorzaakt werd door hun ligging aan zee en hun vele handelsbetrekkingen met Engeland en Frankrijk. Zoo waren beide gewesten in de 14e eeuw economisch reeds tamelijk onafhankelijk van het Duitsche Rijk, in tegenstelling met de Noordelijke en Oostelijke gewesten, die steeds veel meer betrekkingen met het overige Duitschland onderhielden. Dat echter ook Holland en Zeeland niet verkozen in de richting voort te gaan, die met het Bourgondische Huis was begonnen, bleek toen Maria in 1477 haar vader opvolgde. De Fransche koning had reeds onmiddellijk Bourgondië in bezit genomen en wenschte een huwelijk van Maria met zijn zoon, waardoor al de Bourgondische landen tenslotte aan de Fransche kroon zouden komen.

Nu kwam de afkeer van den Franschen invloed tot uiting. De staten van Holland, Zeeland, Brabant, Henegouwen en Vlaanderen kwamen in Gent bijeen en daar zag Maria zich genoodzaakt, nadat een aantal Fransch-gezinde raadslieden ter dood gebracht waren, het Groot-Privilege toe te kennen, waarin de vorstelijke macht weer aanmerkelijk werd besnoeid en aan de verfransching van deze gewesten paal en perk werd gesteld, doordat de Fransche taal voortaan niet meer in staatsstukken gebruikt mocht worden. Doordat Maria in het

huwelijk trad met Maximiliaan van Oostenrijk, werd de oorlog tegen den Franschen koning met goed gevolg beëindigd en waren tenslotte, behalve Bourgondië, slechts Gelder en Utrecht voor Maria verloren gegaan.

Nu werden alle Bourgondische landen erflanden van het Oostenrijksche Huis, waaruit sinds 1438 steeds de Duitsche keizer gekozen werd. Doordat de zoon van Maximiliaan en Maria, Philips de Schoone. huwde met de erfdochter van Spanje, werd diens zoon Karel (geb. te Gent in 1500) zoowel Heer der Nederlanden, als koning van Spanje, terwijl hij bovendien tot keizer van Duitschland werd gekozen. Tijdens zijn regeering gelukte het hpm, de gewesten Friesland, Utrecht, Overijsel, Groningen en Drente en tenslotte Gelder in zijn bezit te krijgen. In 1543 zijn “al de Nederlanden” onder Karel V.

“Dit is een begrip, dat nu pas ontstaat”, zeggen Gosses en Japikske in “De staatkundige geschiedenis van Nederland”. “Nog geen menschenleeftijd geleden, stonden die gewesten, welke men wel “de ontbrekende” noemde, vreemd en ten deele vijandig tegenover elkaar. Er was een duidelijk verschil tusschen de oude gewesten, die de kerngroep vormden en de nieuwe, die den landsheer hadden aanvaard, maar geenszins het deelgenootschap aan een statenbond. De centrale regeering bleef voor hen een macht in de verte”.

Het merkwaardige geval deed zich nu voor, dat Karel V, als leenman van deze gewesten, tevens zijn eigen leenheer was, doch dat de Duitsche keizer ook nog leenman was van den Franschen koning en wel door het bezit van Artois en Kroon-Vlaanderen. In 1525 heeft de Fransche koning echter moeten afzien van de leenhulde voor deze beide gewesten. In 1548 op den Rijksdag van Augsburg, preste Karel V den Rijksdag zijn Bourgondische landen tot den tienden of Bourgondischen kreits te vereenigen. Deze kreits was zelfstandiger dan de overige Duitsche landen en stond buiten de jurisdictie van het rijkskamergerecht, doch had de verplichting mee te doen aan de verdediging van het Rijk. Hierbij had Karel V ook weer de dynastieke belangen van het Oostenrijksche Huis op ‘t oog, waaruit dit voorrecht voortsproot. (N. Japikse, Die politischen Beziehungen Hollands zu Deutschland).

Er kwam nu een tijd, dat de banden, die de Nederlanden nog met het Duitsche Rijk verbonden, geheel verbroken zouden worden.

Karel V werd nl. opgevogd door zijn zoon Philips II, die van zijn vader de Spaansche kroon en de Nederlandsche gewesten erfde, doch geen keizer van Duitschland werd, omdat daar een broer van Karel V gekozen werd. Philips II was eigenlijk nog steeds de leenman van den Duitschen keizer, maar het is te begrijpen, dat de koning van het Spaansche wereldrijk zich in geen enkel opzicht als de mindere van den Duitschen keizer beschouwde, dezen in macht zelfs ver overtrof. De Nederlanden gingen nu een politieke ontwikkelingsgang doormaken, die los stond van dien van het Duitsche Rijk.

Dit blijkt uit den loop der Kerkhervorming, die in 1555 in Duitschland tot den godsdienstvrede van Augsburg leidde, waarbij de Lutheranen godsdienstvrijheid kregen en de vorsten erover mochten beslissen, of de Luthersche of de Katholieke leer in hun land openlijk mocht worden beleden.

In datzelfde jaar kwamen de aanhangers van de nieuwe leer in de Nederlanden nog heimelijk bijeen in schuren en kelders of ergens in het vrije veld, voortdurend in vrees verkeerend, overrompeld te worden door de geloofsrechters, die hun prooi overal vervolgden, terwijl alom de brandstapels met betrapte ketters lustig knetterden, of hun lijken als afschrikwekkend

voorbeeld aan de galgen hingen en al het vrije denken en vorschen lamgelegd was onder den vloek van de inquisitie.

Voortreffelijk beschrijft prof. Fruin in “Het voorspel tot den 80-jarigen oorlog” dezen wordingsgang als volgt: “Willem van Oranje heeft eens gezegd : “Nederland is geen wereld op zich zelf. Daartoe wilden Philips II en Granvelle het maken. Wel is waar waren de Nederlanden bevrijd van de leenbanden met Duitschland en Frankrijk, doch Nederland bleef een Germaansch land, de voormuur van Germanië tegen Frankrijk, zooals de koningin van Hongarijë eens gezegd had. Een onzinnig erfrecht had deze gewesten ingelijfd bij een Romaansche monarchie; voortaan zou het tegen zijn aard, tegen zijn belang, diens staatkunde moeten dienen. Het zou een vesting worden voor Spanje om er Midden-Europa vanuit te bestoken. Het zou de voorhoede uitmaken van deze Romaansche en Roomsche mogendheid, tegen het Protestantsche Germanië, waarvan het zelf een deel was”.

In deze lijn moet de nieuwe kerkorde ook beschouwd worden, waarbij de Nederlanden geen onderdeelen meer van Duitsche bisdommen waren, maar men ervan uitgegaan was, de 17 Nederlandsche gewesten als een eenheid te beschouwen.

Dat een dergelijke onnatuurlijke ontwikkelingsgang tot een crisis moest leiden, is vanzelfsprekend. De daarop volgende geweldige worsteling van de Nederlanden met Spanje, moeten we niet beschouwen als een geval van rebellie tegen den koning, doch tegen diens systeem van onderdrukking van elke vrije meeningsuiting en vernietiging van de volksvrijheden, zooals Philips II dit in Spanje had doorgevoerd en nu ook in de aan Spanje geheel een al wezensvreemde Nederlanden wilde invoeren. In dezen strijd is het optreden van de Calvinisten misschien wel van door slaggevende beteekenis geweest. Het Calvinisme, veel feller dan het Lutheranisme, leert, dat het volk zich tegen den vorst mag verzetten, als deze den godsdienst aantast. De toen nog spaarzaam voorkomende Calvinisten bleken de felste tegenstanders van de Spaansche macht en het is mogelijk, dat Willem van Oranje, de ziel van den opstand, zich daardoor het meest tot hen aangetrokken gevoelde.

Zoo zegt Jhr. Mr. G. W. v. d. Does in “De inhoud van onze nationale gedachte”, dat Oranje zich als een instrument Gods beschouwde, om de vreemde machten af te weren, welke gedachte in het Wilhelmus is neergelegd. Doch God was voor hem geen Katholieke, Luthersche of Calvinistische God, doch de God van het Christendom. Bovendien waren voor ‘t volk in het begin de begrippen Roomsch en Protestant nog niet scherp gescheiden.

Na Willems dood werd de gemeenschappelijke doelstelling, dat het Gods wil was, dat de Nederlandsche natie zich zou inspannen om vrij van vreemde machten, als afzonderlijk instrument te kunnen dienen voor Gods bedoelingen. Dit kreeg later, dooide verscherpte tegenstelling tusschen Katholiek en Protestant, een verdere strekking. Door een tot permanenten oorlog geworden opstand ging de gedachte van de Nederlandsche natie, als Instrument Gods, zich verbinden met de nieuwe kerk en de nieuwe leer, die in die natie groeide. Hierdoor mislukte de opstand in het Zuiden, dat overwegend nog Katholiek was, doch werd in het Noorden een factor van groote kracht.

Deze redeneering van Jhr. Mr. v. d. Does geeft wel een goed beeld, hoe het Calvinisme tot een bindende kracht werd voor de Noordelijke gewesten in hun strijd om vrijheid. Zyn fout is, dat hij spreekt over de Nederlandsche natie, die toen nog niet bestond, daar alle gewesten, met elkaar verschillend in taal, ontwikkeling en cultuur, slechts vereemgd waren door een gemeenschappelijken vorst.

Ook is Willem van Oranje niet dadelijk tot het Calvinisme overgegaan. Hij was van huis uit Luthersch, werd aan het hof van Karel V Katholiek opgevoed, ging later weer over tot de Luthersche leer. Prof. Fruin zegt in “Het voorspel tot den 80-jarigen oorlog”, dat Willem van Oranje de Calvinisten herhaaldelijk aangeraden heeft, tot de Luthersche leer over te gaan, om zoo den steun van de Duitsche Protestantsche vorsten te verwerven, die voor het grootste deel Luthersch waren. Toen Oranjes pogingen echter geen succes hadden, daar ze afstuitten op ‘t koppig vasthouden van de Calvinisten aan hun leer, waardoor geen hulp van de Luthersche vorsten was te verwachten en de Zuidelijke gewesten, ondanks Oranje’s pogingen de 17 Nederlanden vereenigd te houden, weer trouw aan Philips II en handhaving van de Roomsehe leer hadden beloofd, achtte hij het noodzakelijk, dat de Noordelijke gewesten zich nu ook nauwer verbonden. Zoo ontstond in 1579 de Unie van Utrecht, die volgens Japikse m de eerste plaats een Hollandsche staat was, waarbij de andere provincies, onder den druk van het gevaar van de wapenen van Parma, zich aansloten en van toen af aan verhollandscht werden. Toch was de Unie van Utrecht niet op zelfstandigheid gesteld; de vryheid was van het begin af aan de inzet geweest. Ze had Philips II steeds als haar wettig vorst erkend en na de afzwering van Philips II in 1581, werd eerst de hertog van Anjou als landsheer gehuldigd en daarna de souvereiniteit aan de Engelsche koningin opgedragen.

Toen echter bleek, dat het zich onder vreemde souvereiniteit stellen eer nadeelen dan voordeelen voor de Unie meebracht, heeft men na 1588 niet meer dergelijke pogingen aangewend. Vanaf dat jaar dateert de Republiek der zeven vereenigde Nederlanden, die nu geheel alleen den strijd tegen Spanje tot een glorierijk einde wist te voeren.

Toch moet men niet denken, dat de Republiek zich als los van het Duitsche Rijk beschouwde. Integendeel, in een aparte clausule van de Unie van Utrecht stond, dat ze zich als een deel van het Duitsche Rijk bleef beschouwen. Daarom riep Marnix van St. Aldegonde op den Rijksdag van Worms in 1578 nog de hulp van de andere Duitsche staten in (Japikse). Doch noch de keizer, die enkel op zijn dynastieke betrekkingen en confessioneele belangen met Spanje lette, noch de Duitsche vorsten gaven aan die roepstem gehoor. In 1590 noemden de Staten-Generaal zich nog leden van het Duitsche Rijk, bovendien werden de cultureele betreklcingen met Duitschland niet verbroken.

Stond de Republiek politiek geheel los van het Duitsche Rijk, ook zijn zeven gewesten vormden niets anders dan een vrij loise band van eenige geheel zelfstandige staatjes (Gosses en Japikse). Wel is waar verbonden ze zich “ten eeuwigen dage” vereenigd te blijven als één staat, maar zoo, dat ieder gewest en iedere stad in het bezit zijner voorrechten bleef. De bondgenooten zouden elkaar bijstaan, gewichtige besluiten moesten met eenparigheid van stemmen worden genomen. Niemand mocht ter zake van de kerkleer worden vervolgd.

De Unie werd, zooals reeds gezegd is, een Hollandsche staat door het politieke, economische, financiëele en cultureele overwicht van dit gewest.

Verzet tegen den Hollandschen invloed, vooral in de Friesche en Saksische gewesten, die op het behoud van hun eigen karakter gesteld waren, bleef dan ook niet uit. In Friesland bestond een invloedrijke partij, die zich uit de Unie wilde losmaken, vooral toen het overwicht van het Huis van Oranje sterker werd. Het gelukte Willem Lodewijk tenslotte met groote moeite, de eenheid van de Unie te bewaren. Overijsel heeft meer dan eens op zijn innerlijke samenhang met het Duitsche Rijk en met de Hanze gewezen, doch dit alles heeft niet gebaat (Japikse). Aangrenzende Duitsche staatjes : Oostfriesland, Moers en Gulik, die in alle opzichten met de Oostelijke provincies van de Unie overeenstemden, wenschte Holland niet in de Unie op te

nemen, niet omdat het “Duitsche” staten waren, maar enkel en alleen, omdat het zijn Oostgrens reeds sterk genoeg oordeelde en derhalve geen nieuwe leden in den Bond wenschte, waardoor slechts nieuwe problemen voor een goede verdediging van de Oostgrens konden ontstaan.

De band, die de Republiek nog met het Duitsche Ryk verbond, werd in 1648 definitief verbroken, toen de keizer haar onafhankelijkheid moest erkennen. Tevens werd het Rijk feitelijk in een groot aantal staten en staatjes opgelost, door de toekenning van de souvereiniteit aan de vorsten in hun gebied, waardoor iedere centrale macht verdween.

Een groote tegenstelling bestond toen tusschen de Republiek en het Duitsche Rijk. De eerste verkeerde in een tijd van bloei op allerlei gebied, behoorde tot een van de machtigste en rijkste landen van Europa, terwijl in het Duitsche Rijk door den 30-jarigen oorlog alle welvaart vernietigd en de bevolking aanzienlijk geslonken was. De Zuidelijke Nederlanden bleven van dezen bloei verstoken en ontwikkelden zich eerst onder Spanje en na 1713 onder Oostenrijk geheel verschillend van de Republiek.

Doch de macht van deze wekte de afgunst op van Engeland en Frankrijk. Het eerste land trachtte, nu de Spaansche macht gebroken was, de macht van de opkomende handelsrepubliek te fnuiken, het andere wenschte de Zuidelijke Nederlanden in te lijven, terwijl de Republiek deze gewesten als een voormuur tegen Frankrijk wilde beschouwen. In een tijdvak van 22 jaar, van 1652—1674, deed Engeland ons niet minder dan drie maal den oorlog aan. In deie oorlogen versloegen onze admiraals Tromp en de Ruyter de Engelsche vloten wel is waar herhaaldeüjk en moest Engeland zelfs den smaad van Chatham dragen, maar bij de vredesverdragen moesten we in den roof van een aantal kolonies berusten. De kleine Republiek heeft zich bovendien nooit weer van deze geweldige krachtsinspanning kunnen herstellen.

De groote rooverkoning Lodewijk XIV trachtte zijn gebied naar het Noorden en Oosten uit te breiden en sloeg daarbij het oog op de Zuidelijke Nederlanden en de Rijnstreken. Hierdoor moest er een wending in de politiek van de Republiek komen en na 1672 zocht ze dan ook aansluiting bij de Spaansch-Oostenrijksche Habsburgers en Brandenburg (Japikse).

Na den vrede van Utrecht (1713), toen het gewenschte doel bereikt was, n.l. Frankrijk als nabuur geweerd, ging men hier over tot een oorlogschuwende staatkunde, voelde zich veilig achter de Barrière steden en verwaarloosde leger en vloot. Deze tijd. wordt de eeuw van verval genoemd: men teerde op de verworven rijkdommen, wilde behouden, wat men bezat; er was gebrek aan aanpassingsvermogen aan de moderne behoeften. Zoo takelde de macht van de Republiek steeds meer af, totdat de komst der Franschen (1795) een eind maakte aan de verouderde, onhoudbare staatsinrichting.

In de nu ontstane Bataafsche Republiek, die Maastricht, Venlo en Staats-Vlaanderen aan Frankrijk had moeten afstaan, trachtten twee partijen hun beginsel te doen zegevieren. De Unitarissen wilden volstrekte eenheid in de regeering over het geheele land, terwijl de Federalisten daarentegen beweerden, dat er van een volk der Bataven geen sprake kon zijn, doch dat elk gewest zijn eigen karakter en ontwikkeling bezat, waarmee rekening gehouden moest worden bij de opstelling van de grondwet. Dat het streven der Federalisten een verzet was tegen de Hollandsche overheersching, blijkt uit een verklaring van J. H. Halbertsma uit Friesland, die het als een vernedering beschouwde, aan den leiband van Holland te moeten loopen. Door een staatsgreep, waarbij een groot aantal Federalisten gevangen genomen werd,

dreef de Unitarische partij haar zin evenwel door en kreeg de Bataafsche Repubhek een centraliseerende grondwet, waardoor de verhollandsching der andere gewesten nog versneld werd. Sinds dien is de centralisatiegedaehte steeds overheerschend geweest, ook toen na het herstel der onafhankelijkheid, de Noordelijke en Zu'delijke Nederlanden vereenigd werden tot één koninkrijk. Doch de pogingen van koning Willem I, de beide deelen van zijn koninkrijk, die in zoo menig opzicht van elkaar verschilden, tot een eenheid samen te smelten, hadden tenslotte de scheiding ten gevolge. Vanaf dien tijd dateeren de beide staten Nederland en België. In 1839 kreeg Nederland de grenzen, die het tot op heden bezit en die grootendeels overeenstemmen met de grenzen van de Republiek der zeven vereenigde Nederlanden met haar veroverde Generaliteitslanden.

Nederland heeft in de 19e eeuw als koninkrijk zijn ouden bloei niet meer kunnen heroveren. Na het verkrijgen der onafhankelijkheid trad dezelfde geesteshouding van de 18e eeuw weer in : het teren op den ouden roem en het zich veilig voelen onder het bestuur van vader Willem. Het was vooral Potgieter, die zich tegen deze houding keerde. Tegelijkertijd ontwikkelde zich in Duitschland Pruisen tot een steeds machtiger wordenden staat, die geroepen was, de leiding van den Duitschen Bond over te nemen en Duitschland tot een krachtige eenheid te voeren.

In den loop van de 19e eeuw ontstond in Nederland animositeit tegen het opkomende Pruisen en trachtte Nederland zelfs de stichting van de Tolunie tegen te gaan. Tegen deze toenemende verwijdering van Duitschland heeft Thorbecke in 1837 stelling genomen, toen hij zei: “Als we trachten onze individualiteit buiten het verband of zelfs in strijd met den Duitschen geest te ontwikkelen, miskennen we den grondslag van onze nationaliteit en de machtigste hulp van ons vermogen.” Na 1870 ging men echter inzien, welk een belangrijk achterland Duitschland voor Nederland was en is deze afgunst grootendeels verdwenen. Toch kwam Nederland steeds meer onder den invloed van Engeland en Frankrijk, van welke landen het toch niets dan ellende en schade had ondervonden. De Fransche tijd lag immers nog versch in de herinnering, Engeland had eenige van onze beste kolonies voor zich behouden (Kaapkolonie, Ceylon), door beider toedoen werd België definitief van Nederland gescheiden.

Doch in Nederland heerschte niet meer de krachtige en zelfbewuste geest van de Gouden Eeuw. Het was een tweederangsnatie geworden, welks bestaan enkel van belang was voor Engeland en Frankrijk; die echter ook niet te sterk mocht worden, waarom beide landen op algeheele scheiding met België hadden aangestuurd.

Eveneens hadden zij zich op het Weener congres (1815) er krachtig tegen verzet, dat de Nederlanden weer in den Duitschen Bond zouden worden opgenomen. Duitschland moest verdeeld blijven en de toevoeging van een gebied met een groot koloniaal rijk, zou de welvaart en den bloei van geheel Duitschland bevorderen, de kiem in zich dragen tot concentratie van alle krachten, wat de eenheid tengevolge zou hebben.

Het verval van de Republiek in de 18e eeuw moet ook toegeschreven worden aan het gebrek aan immigranten en een sterke landmacht, aan welke tekortkomingen Portugal ook ten onder gegaan is. Dit had voorkomen kunnen worden, als de Republiek zijn reserves aan mensehenmateriaal uit de overige Duitsche landen had kunnen putten, wat niet alleen aan de Republiek, doch aan geheel Duitschland ten goede gekomen zou zijn.

Toen dan na 1870 de Duitsche eenheid toch tot stand kwam en het Duitsche keizerrijk Engeland economisch en politiek dreigde te overvleugelen, moest het vernietigd worden,

zooals Engeland eerst de Spaansche, toen de Hollandsche en daarna de Fransche overmacht had gebroken. De oorlog tegen Duitschland werd systematisch voorbereid door een omsmgelingspolitiek en toen Duitschland in 1918, na een heldhaftige worsteling tegen de halve wereld, gedwongen was den strijd te staken en het vernederende dictaat van Versailles te teekenen, dacht Engeland voorgoed van dezen concurrent bevrijd te zijn. Doch de heeren in Londen en Parijs hadden niet begrepen, dat een natuurlijk ontwikkelingsproces met geweld toch niet te keeren is.

Onder Adolf Hitler beleefde Duitschland zijn nationale wedergeboorte en binnen enkele jaren wist deze geniale leider het Duitsche volk weer de plaats in Europa te geven, die het toekwam. Weer trachtte Engeland, door zijn omsmgelingspolitiek, dit proces tegen te gaan, door andere staten tegen Duitschland op te zetten. Thans moet het evenwel zelf aan den lijve de gevolgen van zijn onruststoken op het Europeesche vasteland ondervinden.

Ook Nederland is de dupe van een kortzichtige, geheel op de Westersche mogendheden ingestelde politiek geworden, welke staten Nederland als een springp’ank tegen Duitschland wilden gebruiken ; tegelijkertijd heeft een zevenjarige systematische ophitsingscampagne tegen Duitschland, gepaard gaande met bezoedeling en belastering van de nationaal-socialistische wereldbeschouwing en zijn Führer, kunstmatig een kloof tusschen Nederland en Duitschland veroorzaakt. Van deze politiek is Nederland nu het slachtoffer geworden.

II. HET NEDERLANDSCHE VOLK.

Zooals men bij het ontstaan van den Nederlandschen staat, ver in de geschiedenis moet teruggaan, om een goed overzicht van dezen ontwikkelingsgang te krijgen, zoo moet men dit ook bij de bestudeering van het Nederlandsche volk doen.

Men hoort tegenwoordig zoo veel spreken van Nederlandsch bloed, daarnaast ook van Friesch, Duitsch, Germaansch, Romaansch, Slavisch, Keltisch en ander bloed, waaruit blijkt, dat men de begrippen ras en volk of volkerengroep niet gescheiden houdt. Men ziet in het behooren van een volk tot een bepaalde taalgroep het behooren tot een bepaald ras en ziet voor rassengrenzen aan, wat niets anders dan taal- of staatkundige grenzen zijn.

In de moderne rassenkunde verstaat men onder een ras, een groote groep menschen, die door het gemeenschappelijk bezit van bepaalde erfelijke, lichamelijke en geestelijke kenmerk en met elkaar verbonden en van andere dergerlijke groepen gescheiden zijn.

De rassen, die de moderne rassenkunde onderscheidt, en waaruit het Nederlandsche volk na de groote Volksverhuizing (± 400) samengesteld is, zijn : het Noordsche ras, het Alpine ras, het Middellandsche ras, het Oostbaltische ras en het Faalsche ras. In Duitschland komen bovendien nog voor: het Dinarische ras en het Sudetische ras, welke echter voor de samenstelling van het Nederlandsche volk van geen belang zijn. Ook de in later eeuwen hier binnengekomen Joden, Negers, Maleiers en Chineezen worden aan geen nadere beschouwing onderworpen, aangezien ze geen bestanddeel van het Nederlandsche volk vormen. Volgens dr. Hans F. K. Günther zijn de kenmerken van de voor ons volk in aanmerking komende rassen als volgt: Het Noordsche ras kenmerkt zich door een hooge, slanke gestalte, is langschedelig met ‘n smal gezicht; heeft lichte huid-, haaren oogkleuren. De geestelijke eigenschappen van dit ras zijn: wilskracht, goed oordeelsvermogen, koel overwegende zin voor de werkelijkheid, een drang tot waarachtigheid van mensch tot mensch, een neiging tot ridderlijke rechtvaardigheid, een heldhaftige gezindheid en een geschiktheid voor leidende

posities. Rustig in bewegingen en woorden, afgemeten in de uiting der gevoelens, terughoudend en niet zelden koel; ‘t heeft ‘n groot zelfvertrouwen, een liefhebberij voor wedstrijden en een koene verbeeld’ngskracht. Het Middellandsche ras is klein van gestalte, doch sierlijk en slank gebouwd, langschedelig met een smal gezicht; heeft donkere huid-, haar- en oogkleuren. Het is een bewegelijk, hartstochtelijk ras, erg prikkelbaar, doch gauw weer te verzoenen. Het is erg vatbaar voor indrukken van buiten, vlug in bewegingen en woorden, spraakzaam en geneigd tot sluwe berekening. Wil van het leven genieten en weinig werken. In het staatsleven toont het weinig zin voor orde.

Het Alpine ras is kort en van gedrongen gestalte, kortschedelig met een breed gezicht; heeft donkere huid-, haar- en oogkleuren. Bespiegeling, werkzaamheid en enghartigheid zijn de meest opvallende kenmerken van dit ras. Verder een achterdochtige geslotenheid, kleinsteedsche bekrompenheid. Het is volhardend, houdt van behagelijkheid met terzij destelling van alle concurrentie, houdt van het middelmatige en heeft een afkeer van alles, wat als mensch overtreft. Zijn zin is op het naaste gericht, niet op wat ver weg ligt of veroverd moet worden. Krijgszuchtige neigingen heeft dit ras dan ook niet. Het Oostbaltische ras is ook kort van gestaite, doch iets langer dan het Alpine ras, kortschedelig met een breed gezicht; heeft lichte huid-, haar- en oogkleuren. Het is een gesloten, piekerend, zwaar op de hand zijnd ras. Wantrouwig en schijnbaar tevreden met weinig. Doch zijn wezen toont veel verwarde trekken. Het kan tegenover vertrouwde menschen zeer spraakzaam worden en een niet te stillen ontevredenheid aan den dag leggen. Heeft een grenzenlooze, in het vage wegzwevende verbeeldingskracht. Toont gebrek aan werkelijkheidszin en aan het vermogen een besluit te nemen. Houdt niet van vernieuwing.

Het wil graag geleid worden; zijn stemmingen wisselen snel: van groote terneergeslagenheid tot uitbundige uitgelatenheid, van onverschilligheid tot fanatisme, van spaarzaamheid tot verkwisting, die tot vernielingswoede kan leiden. Het nihilisme is een Oostbaltische karaktertrek. Het Faalsche ras is zeer hoog van gestalte, doch niet slank, maar robuust en zwaar gebouwd, middel- tot langschedelig met een breed gezicht; heeft lichte huid-, haar- en oogkleuren.

Het kenmerkt zich door krachtig standhouden en een onverstoorbare uitvoering van rustig genomen besluiten: is zeer nauwgezet en rechtschapen, heeft behoefte om zijn trouw te bewijzen.

Van zijn solide degelijkheid gaat iets geruststellends uit en bij alle onbehouwenheid en weinig-vriendelijke geslotenheid, heeft het een zekere warmhartigheid en innigheid, wat ook in ‘t geloofsleven tot uiting komt. Een neiging to piekeren is kenmerkend.

Zuivere typen van deze rassen vindt men naar verhouding tot de bevolking van een land, waar ze voorkomen, slechts weinig.

Günther bericht over Duitschland, dat slechts 6—8 % van de Duitschers zuiver Noordsch is, 2—3% zuiver Alpien en eveneens 2—3 % zuiver Dinarisch. De meeste menschen zijn gemengde typen, die dus de kenmerken van twee, soms meer rassen in zich vereenigen. Bij rassenkruising ontstaat n.l. niet een uniforme menschengroep met gelijke lichamelijke en geestelijke kenmerken, zooals men in de 19e eeuw meende. Vooral in de V.S. was deze z.g. smeltpottheorie erg verbreid en trachtte men de rassenkenmerken uit den invloed der omgeving te verklaren.

Was dit het geval, dan had in Europa reeds lang een mengras moeten ontstaan of b.v. een Duitsch ras. De kruising kan slechts nieuwe combinaties van eigenschappen doen ontstaan, zooals de erfelijkheidsleer ons leert. Slechts door selectie kan verdwijnen van het oude en het werkelijk scheppen van het nieuwe ontstaan. De nieuwe combinaties kunnen n.l. zoo uitgelezen en geschift worden, dat alle dragers van bepaalde eigenschappen verdwijnen en alle dragers bepaalde nieuwe combinaties toonen. Blijft een dergelijke menschengroep gedurende langen tijd geïsoleerd, dan ontstaat langzamerhand een nieuw ras.

Overigens krijgt men steeds bij menging een bont gewirwar van rassenkenmerken. Toch zijn in Duitschland wel gebieden aan te wijzen, waar de bevolking overwegend de kenmerken van een bepaald ras draagt. Günther heeft geconstateerd, dat de bevolking van N.W. Duitschland overwegend Noordsch, van Z.W. Duitschland overwegend Alpien, van N.O. Duitschland overwegend Oostbaltisch en van Z.O. Duitschland overwegend Dinarisch is. Over heel Duitschland gerekend is 45—50 % van de Duitsche bevolking overwegend Noordsch, 20 % overwegend Alpien, 15 % overwegend Dinarisch, 8 % overwegend Oostbaltisch, 5 % overwegend Faalsch en 2 % overwegend Middellandsch.

N u wordt er vaak verteld, dat de Duitschers Germanen zijn, doch uit de beschrijvingen, die wij van dat volk bezitten, kunnen we concludeeren, dat slechts de vertegenwoordigers van het Noordsche en het Faalsche ras op den naam Germanen aanspraak mogen maken.

Sommigen zullen nu geneigd zijn te veronderstellen, dat het Alpiene deel der bevolking dan zeker de nakomelingen van de Kelten en het Oostbaltische deel de nakomelingen van de Slaven zijn. Over deze punten bestaat nu juist een groote begripsverwarring. De wetenschap van de spade leert ons, dat uit N.W.- en Midden Europa, steeds Noordsche volksstammen zijn uitgezwermd. Niet alleen uit beenderenvondsten blijkt dat, maar ook uit de veranderingen in den bouwstijl en den vorm van het aardewerk en zijn versieringen, die loopen over Midden- en Zuid Duitschland naaiden Balkan. Deze volkeren onderwerpen volkeren van ander ras en leggen hun de Indo-Germaansche taal op. Overal waar tegenwoordig Indo-Germaansche talen gesproken worden, moet vroeger het machtgebied van het Noordsche ras geweest zijn. Dit is een gebied, dat zich uitstrekt van Voor-Indië tot aan den Atlantischen Oceaan.

Van de verschillende golven van Noordsche volkeren is de Keltische op één na de laatste. De Kelten zijn ± 600 v. Chr. uit Zuid-Duitschland van den Rijn uit door Frankrijk, naar Spanje en Engeland doorgedrongen. Verder vestigden zij zich in Thracië, Macedonië en Boven-Italië. Door de Grieksche en Romeinsche schrijvers worden de Kelten als menschen van Noordsch ras beschreven. Doch zooals het ook met andere Noordsche volkeren het geval is, bij het minder worden van de Noordsche heerschersklasse, bestaande uit adel en boeren, die door een overgeleverde eugenetiek en strenge straffen het binnendringen van vreemd bloed verhinderde (kastestelsel), een vermindering veroorzaakt door de vele oorlogen, waarin de hoogste standen de grootste verliezen leden, aangezien de lagere standen geen rechten, dus ook geen plichten, ook niet den krijgsplicht, bezaten, moest, bij het verdwijnen van de standsgrenzen, die uit rassengrenzen waren ontstaan, het vreemde bloed, hier vnl. het Alpine, wel zegevieren.

De doorsnee Galliër schijnt ten tijde van de verovering van Gallië al tamelijk ontnoordschst te zijn, d.w.z. zijn overwegende Noordsche kenmerken verloren te hebben. (Sinds ± 400 v. Ohr. was in Gallië een inwendig verval, er waren vele twisten, waarbij de overwegend Noordsche adelgeslachten elkaar verdelgd hebben). De Slaven zijn ook een Noordsche heerschersklasse over een onl. Oostbaltische en Alpine bevolking. In Tsjechische graven overwegen de

langschedels zelfs tot in de 12e eeuw en andere grafvondsten leeren, dat de Oerslaven overwegend Noordsch zijn geweest. Door de Vikingtochten kreeg geheel Oost-Europa een nieuwen Noordschen inslag. Doch de meer of minder overwegend Noordsche adel van de Slavische stammen verdween sinds de Middeleeuwen, door verliezen in den oorlog of vermenging met een nieuwe, uit de lagere standen opgekomen adel, de z.g. geldadel.

In Bohemen heeft de Noordsche adel tijdens de Hussietenoorlogen groote verhezen geleden. In Polen heeft het aan Noordsch bloed rijkste volksdeel, de talrijke adel, in de 14e—16e eeuw Polen tot een machtige staat gemaakt. De West-Slaven hadden reeds een groot deel van hun Noordsche adel verloren, toen een selectie van Duitsche stammen sinds de 12e eeuw het gebied ten O. van de Elbe veroverde. Een groot deel van den adel viel in den strijd, terwijl de Oostbaltisch-Alpien gemengde onderlaag door de opdringende Duitschers grootendeels gespaard bleef en langzaam tot de Duitsche taal en het Duitsche volksdom overging.

Wat nu de Germanen betreft, bewijzen grafvondsten, dat in Duitschland niet slechts een heerenstand de vertegenwoordiger van het Noordsche ras was, maar dat het geheele volk tot in zijn onderste lagen tot diep in de M.E. zoo Noordsch geweest moet zyn, als nu nog Scandinavië is. In de Middeleeuwen, met standenindeeling, werd vermenging met het z.g. “Slavenbloed” verhinderd. De 30-jarige oorlog heeft de ontnoordsching van Duitschland sterk bevorderd, doch in de 19e eeuw is het pas in versneld tempo gegaan. (Bovenstaande gegevens zijn ontleend aan Hans F. K. Günther, Rassenkunde des deutschen Volkes).

Ditzelfde proces kan men in Engeland, de V.S. en Nederland nagaan. Prof. Bolk heeft onderzoekingen op dat gebied in ons land gedaan en daarbij geconstateerd, dat de kortschedeligheid onder de Noordsche bevolking sterk is toegenomen. De bevolking van ons land was vóór de komst der Germanen overwegend Alpien. Bij de komst van de Noordsche Germaansche stammen, waarvan de Noordelijke en Oostelijke een Faalschen inslag hadden, werd de oorspronkelijke bevolking van de Noordelijke provincies bijna geheel uitgeroeid of verdreven. In de Zuidelijke provincies schijnt ze zich beter gehandhaafd te hebben; haar Noordelijke grens moet ongeveer bij den Rijn gezocht worden. Uit gevonden schedels blijkt nu, dat de bevolking van de Noordelijke provincies, die door Friezen bevolkt waren, voor ± 2000 jaar veel langschedeliger was dan thans, terwijl de bevolking van Zeeland uit dien tijd veel kortschedeliger was dan tegenwoordig. Aan de hand van prof. Bolks verhandeling, is de verklaring hiervan als volgt: Bij de Groote Volksverhuizing kwamen de Saksen en Franken in ons land, volkeren van overwegend Noordsch ras, zooals alle Germanen waren. De Saksen vestigden zich in het Oosten en drongen ook in het gebiel der Friezen door. De zeer nauwe samenleving en verwantschap var. beide stammen, in Nederland zoowel als in Duitschland, heeft vermenging ten gevolge gehad en daarbij moet een Oostbaltische inslag in de Saksische stam de afneming van de langschedels hebben veroorzaakt. De Friezen hebben hun gebied in de eerste eeuwen onzer jaartelling langs de kust tot het Zwin uitgebreid Hun vestiging ook in Zeeland en vermenging met de Alpine bevolking aldaar, moet een afname van de kortschedels hebben veroorzaakt. De Franken vestigden zich in het Zuiden en Westen.

Deze Germaansche volksstam moet, volgens Günther, een Middellandschen inslag hebben gehad. Zij hebben de kustgebieden van Holland en Zeeland op de Friezen veroverd, zoodat deze volksstam slechts de Noordelijke provincies behield.

Uit bovenstaande is nu te verklaren, hoe het komt, dat de N. provincies het hoogste percentage hebben aan menschen met lichte haar- en oogkleuren, terwijl het percentage donkerharigen en donkeroogigen naar het Z. toeneemt. Ook de langste menschen vindt men

vnl. in het N. van het land, hoewel hier niet zoo'n geleidelijke overgang van N. naar Z. bestaat, als bij de haar- en oogkleuren.

Gaat de verschuiving van de haar- en oogkleuren van N. naar Z., de verschuiving van langschedeligheid tot kortschedeligheid gaat van W. naar O., m.a.w. in het Westen (vooral de kuststrook) zijn de meeste langschedels, welk aantal naar het Oosten toe afneemt. Zoo komt het, dat in de visschersdorpen langs de Noordzee, de bewoners nog het meest op de oude Friezen gelijken (oorspronkelijk Friesche woonplaatsen, geïsoleerde ligging, dus geen vermenging met menschen, die meer in het binnenland woonden).

Van de drie Germaansche stammen, waaruit de bevolking van ons land ontstaan is, zijn de Friezen het meest Noordsch geweest, hoewel een Faalsche inslag reeds in de vroegste tijden aanwezig moet zijn geweest. De Saksen waren ook overwegend Noordsch, doch moeten naast hun Faalschen ook een Oostbaltischen inslag hebben gehad. Het feit, dat de Alpine bevolking van het N. en O. van ons land grootendeels verdwenen was, verklaart, dat donkere haar- en oogkleuren steeds ver in de minderheid zijn gebleven en hun aanwezigheid toegeschreven moet worden aan immigranten uit andere deelen van Nederland en Duitschland. De Franken waren een Germaansche volksstam met een Middellandschen inslag. Ze hebben zich met de Alpine bevolking van het Z. en W. van ons land vermengd, uit welke menging tenslotte de bewoners van Holland, Zeeland, Utrecht, West-Gelderland, Brabant, Limburg en Vlaanderen zijn ontstaan.

Doch zooals reeds in het begin van dit hoofdstuk gezegd is, dat bij menging geen menschen met gelijke lichamelijke en geestelijke kenmerken ontstaan, zal men in deze gewesten naast menschen met overwegend Noordsche en andere met overwegend Alpine kenmerken, ook menschen aantreffen, die combinaties van kenmerken van beide rassen dragen. De invloed van het Middellandsche ras mag in de Frankische gewesten niet onderschat worden en is sterker dan de Oostbaltische inslag in de Saksische gewesten. De Frankische bevolking van ons land vertoont een grootere verscheidenheid dan de Saksische en Friesche bevolking, die, door haar geïsoleerde ligging van de rest van ons land, bovendien niet zoo zeer blootgesteld geweest is aan het contact en de vermenging met vreemde elementen, wat wel het geval was in het Frankische gebied, dat reeds in de M.E. een kruispunt was van Germaansche en Romaansche cultuurstroomingen. De tachtigjarige oorlog, waardoor de Frankische gewesten het hevigst getroffen werden, heeft de ontnoording van deze gebieden sterk bevorderd. (Het Noordsche volksdeel voelt zich steeds het meest tot strijd en opoffering aangetrokken en zal daardoor in oorlogstijd de grootste verliezen lijden. Bovendien bestond in dien tijd nog geen dienstplicht; wie dus niet wou, behoefde niet te vechten. Hetzelfde kan men constateeren in de V.S., waar het leger uit vrijwilligers bestaat).

Een compensatie voor het verlies was voor Holland de stroom van Vlamingen en Brabanders, die na den val van Antwerpen (1585) in grooten getale, men schat tusschen 50.000 en 200.000, de wyk naar het N. namen. Dit waren felle Calvinisten en men kan wel aannemen, dat deze veel Noordscher waren dan de Vlamingen uit onzen tijd, vooral ook, omdat de Hervorming juist onder het Noordsche volksdeel wortel geschoten heeft en het krachtigst onder de bevolking, bij welke het Noordsch bestanddeel het minst verdrongen is, heeft standgehouden.

Aan deze Vlamingen heeft Holland voor een niet gering deel zijn bloei van de Gouden Eeuw te danken, terwijl in Vlaanderen en de overige Zuidelijke Nederlanden de weerstandskracht tegen de Roomsche kerk, door dit verlies, voorgoed gebroken was. Doch in de 17e eeuw

verloren vooral Holland en Zeeland weer veel van hun Noordsche bevolking door de zee-oorlogen tegen Engeland, terwijl bovendien vele ondernemende mannen als kolonisten het land verlieten, om hun krachten te wijden aan de exploitatie en het bestuur van de vele kolonies in Amerika, Afrika en Indië.

Wel kreeg ook Holland, na de opheffing van het Edict van Nantes, vele Hugenoten binnen zijn grenzen, maar, hoewel zij nog het meest Noordsche deel van het Fransche volk vertegenwoordigden, is hun aantal toch niet voldoende geweest om het proces van de ontnoording in Holland te kunnen tegengaan.

Dit steeds toenemend tekort aan ondernemende menschen heeft geleid tot het verval in de 18e eeuw en heeft de burgerlijke levenshouding veroorzaakt, die vaak, ten onrechte, als kenmerkend voor het geheele Nederlandsche volk wordt genoemd. Het volk van de Gouden Eeuw had deze levenshouding niet, omdat het Noordsche bloed overheerschte ; doch waar dit bloed verdrongen wordt en het Alpine bloed op den voorgrond treedt, is een dergelijke levenshouding, waarbij men niets nieuws meer durft te ondernemen en satisfait zijnde, wil behouden, wat men bezit, het onvermijdelijk gevolg.

De bevolking van de Westelijke provincies vooral heeft sinds dien tijd steeds een toevoer van vreemd bloed gekregen, omdat zij, die in eigen land in de verdrukking kwamen, ook in de Republiek een wijkplaats vonden. Daardoor is langzamerhand in de groote Hollandsche steden een bevolking ontstaan, die sterk afwijkt van die uit de Gouden Eeuw. Men wijst thans nog vaak vol trots terug op de groote mannen van dien tijd en beroemt zich dan op zijn voorgeslacht, waarbij men vergeet, dat nog slechts een klein gedeelte van het Hollandsche volk hen als zijn voorouders kan beschouwen, een deel den oorsprong van zijn geslacht in andere provincies en een ander deel in het buitenland of zelfs in Voor-Azië of Indië moet zoeken.

Niet alle toevoer van nieuw bloed aan het Westen van ons land is nadeelig geweest. Het waren vaak ondernemende en knappe menschen, die uit de Saksische en Friesche gewesten naar Holland trokken en zich daar een nieuw bestaan verwierven. Het zijn deze gewesten, waaraan Nederland tot op heden voor het grootste deel zijn leiding gevende, opvoedende en administratieve krachten ontleent. In naam is Holland nog altijd het voornaamste gewest, doch de leiding van den staat is, voor een groot deel, overgegaan op de Friezen en Saksen, die door hun vestiging in Hofland nog geen Hollanders genoemd mogen worden. Doch binnen twee of drie geslachten gaat dit goede bloed al weer verloren in den rassenchaos van de groote Hollandsche steden. Het is ontstellend te moeten constateeren, hoe weinig inzicht er op rassenkundig en eugenetisch gebied bestaat, hoe weinig verantwoordelijkheidsbesef er is met het oog op het nageslacht, daar men maar in het wilde weg trouwt en het belachelijk, ja zelfs onmenschelijk vindt, wanneer eerst een onderzoek naar de voorouders noodzakelijk geacht wordt. Opheldering en voorlichting zullen moeten worden verstrekt inzake dit onderwerp en maatregelen zullen moeten worden genomen, wil het ons nog restende Noordsche bestanddeel van ons volk voor den ondergang worden behoed.

Onze Saksische en Friesche bevolking vormt anthropologisch één geheel met de bevolking van N.W. Duitschland, van waaruit beide stammen afkomstig zijn en waar hun stamverwanten nog altijd wonen. De Frankische stam heeft in de Nederlanden dezelfde vermenging ondergaan als zijn stamverwanten in Duitschland. Ook daar heeft de Noordsch-Middellandsche stam der Franken zich met de Alpine bevolking vermengd, doch een zoo groote vermenging als Holland hebben de andere Frankische gewesten niet ondergaan. Zoo

komt het, dat de bevolking van Oost-Brabant cn Limburg anthropologisch één geheel vormt met de bewoners van het aangrenzende Rijnland.

Doch evenmin als onze Oostgrens een volkenkundige grens is, zoo min is dat ook onze Zuidgrens. Slechts de taalgrens in België die van W. naar O. tusschen Duinkerken en Maastricht loopt, is tevens een volkenkundige grens. H. F. K. Günther vermeldt n.l., dat de Vlaamsche bevolking nog net-overwegend Noordsch met een sterken Alpinen en een zwakkeren Middellandschen inslag is, terwijl het Waalsche deel van België een overwegend Alpine bevolking bezit.

Bij de beoordeeling van de bevolking der Nederlanden en de vaststelling van de haar kenmerkende eigenschappen, zal men dus moeten uitgaan van haar samenstelling uit deze drie Germaansche stammen en de verschillende vermengingen, die elke stam heeft ondergaan.

III. DE NEDERLANDSCHE TAAL.

De talen, die de Germaansche stammen, die ons land bevolken, spreken, zijn allen takken van het West-Germaansch. In dit West- Germaansch onderscheidt men een Engelsch-Friesche tak, waaruit de Engelsche en Friesche taal ontstaan zijn en een Duitsche tak, die verdeeld wordt in Hoogduitsch en Nederduitsch.

Het Nederduitsch wordt weer verdeeld in Nederfrankisch en Nedersaksisch, welke laatste talen gesproken worden door resp. de Frankische en de Saksische stam. Ook in het Nederfrankisch ontstonden weer plaatselijke verschillen, zoodat in Holland, Zeeland en Vlaanderen, waar het Westnederfrankisch gesproken wordt, de taal weer anders is dan in Oost-Brabant en Limburg, waar het Oostnederfrankisch de voertaal is. Oorspronkelijk verschilden al deze Nederfrankische talen maar weinig van elkaar, zoodat een Hollander zich gemakkelijk in het Rijnland verstaanbaar kon maken, waar evenals in Limburg het Oostnederfrankisch werd gesproken. Maar veel moeilijker was dat voor hem in het gebied der Friezen en Saksen, die een geheel andere taal spraken.

Al deze Nederduitsche talen werden Dietsch of Duitsch of Duutsch genoemd, naar gelang men in Vlaanderen, in Brabant en Holland of in een Saksische streek was.

Dit woord beteekent: de taal van het volk, in tegenstelling met het Latijn, dat de kerktaal was.

In de eerste letterkundige voortbrengselen van de Nederlanden en Duitschland moet een groote wisselwerking bestaan hebben en men kan, door de gelijkheid van taal, niet precies nagaan, of een geschrift nu bepaald “Nederlandsch” of “Duitsch” is.

Een onderzoeker verklaart n.l., dat Duitschlands oudste kleinood, het Hildebrandslied, uit de Nederlanden afkomstig is, terwijl een andere vorscher een tijd geleden trachtte te bewijzen, dat het oudste voorbeeld van Nederlandsche taal, dat Cosijn in een geschrift uit de 10e eeuw ontdekt heeft, uit Thüringen afkomstig was. (Dr. E. F. Kossmann, Holland und Deutschland). Een dergelijk twijfelgeval hebben we ook bij Henric van Veldeke, die zoowel in de Nederlandsche als in de Duitsche letterkunde als een der vroegste schrijvers wordt genoemd.

Nu ontwikkelden zich uit de verschillende streektalen ook schrijftalen, zoowel in de Nederlanden als in Duitschland en vinden we naast de voortbrengselen van de Vlaamsche, Brabantsche en Hollandsche letterkunde in de Westnederfrankische taal, ook geschriften in de

Friesche en Nedersaksische taal en wel vnl. wetten, land- en dijkrechten. Deze volkstalen kwamen evenwel in de verdrukking door de centralisatiepogingen van het Bourgondische Huis, dat het Fransch als officiëele taal wilde invoeren. We hebben in hoofdstuk I gezien, hoe de bewoners van deze landen in verzet kwamen tegen dezen gang van zaken en Maria bij het Groot-Privilege moest belooven, dat in het vervolg weer de Duitsche (of Dietsche) taal gebruikt zou worden. Vooral de Vlamingen hebben een harden strijd moeten voeren voor hun taal, aangezien Kroon-Vlaanderen, als leen van den Franschen koning, voortdurend aan het gevaar der verfransching bloot stond.

De Renaissance doet ook in deze gewesten groote belangstelling voor de volkstaal ontwaken. Men tracht nu de taal in spraakkunsten vast te leggen, in navolging van het Latijn ; men wil de taal zuiver houden, door het weren van Fransche woorden en doet pogingen om tot een algemeene omgangstaal voor deze gebieden te geraken. Trouwens, in de Frankische gewesten : Vlaanderen, Brabant, Holland, Zeeland en Utrecht, door de taal zoo nauw aan elkaar verwant, bestond reeds in de 13e eeuw groote letterkundige wisselwerking.

Het bekendste werk in dien geest, is dat van Coornhert en Spieghel, “de Tweespraak van de Nederduitsche Letterkunst”.

In de inleiding zeggen de schrijvers, dat onze algemeene, Duitsche taal zoo’n mooie, verstandige taal is. Spieghel wil dan, in den strijd tegen het Fransch, uit elke “verscheidene Duytsche spraak de eigentlijkste woorden zoeken”.

Hiermee is een gewichtige stap gedaan om tot eenheid in de spelling te komen. Dat men nu ook van Nederduitsch ging spreken, heeft zijn oorzaak in het ontstaan van een Hoogduitsche schrijftaal, die de andere plaatselijke schrijftalen, vooral in Zuid- en Midden-Duitschland, langzaam verdrong. Luthers bijbelvertaling in deze Hoogduitsche taal heeft er vooral toe bijgedragen, dat deze over het geheele Duitsche Rijk werd verbreid en langzamerhand ook in Noord-Duitschland de daar tot in de 17e eeuw gebruikte Nederduitsche schrijftalen heeft verdrongen.

Was het in Duitschland Luthers Bijbelvertaling, die leidde tot een uniforme schrijfwijze voor het geheele Rijk, in de Republiek was het de Statenvertaling van den Bijbel, die de andere Nederduitsche Bijbelvertalingen verdrong en de verbreiding van de Hollandsche taal in de Friesche en Saksische gewesten heeft bevorderd en daardoor aan de verhollandsching van deze gewesten sterk heeft meegewerkt. In dit verband kan gewezen worden op het verzet van de Veluwsche boeren bij de invoering van den Statenbijbel, omdat de Nederduitsche vertaling van den Lutherbijbel veel beter bij hun eigen Nedersaksische taal aansloot dan de Statenvertaling.

In de Republiek had Holland het politieke, economische en cultureele overwicht. Nu ontwikkelde zich uit de dialecten van de groote Hollandsche steden langzamerhand een algemeene schrijftaal, die door de groote dichters verbreid werd. Het was Hollandsch, dat veel invloeden ondergaan had van het Vlaamsch en het Brabantsch, dus verwante Nederfrankische talen, tengevolge van den grooten stroom Zuid-Nederlanders naar de groote Hollandsche steden. Door het overwicht van Holland en de Bijbelvertaling in het Hollandsch is de taal van dat gewest tenslotte de algemeene omgangstaal van de Republiek geworden.

Deze taal werd nu niet de Nederlandsche taal genoemd, omdat de staat Nederland nog niet bestond. Men noemde de Hollandsche taal en zich zelf nog altijd Duitsch of Nederduitsch.

Zoo sprak Karel van Mander in zijn Schilderboek over de Duitsche en Nederlandsche schilders, over de schilders van " hoog- en neder- Duitschland"; gaf Coster zijn academie den naam van "Duitsche Academie"; schreef Simon Stevin een boek om de vreemde wiskundige termen door inheemsche te vervangen, hetwelk hij noemde de "Duytsche Tafel", waarin hij spreekt over "de weerdicheyt der Duytsche taal"; schreef Hugo de Groot, die evenals Vondel en Huygens purist was, in de "Inleiding tot de Hollandsche Rechtsgeleerdheid" om "goede, oude Duitsche woorden te gebruiken"; werd de Calvinistische staatskerk de Nederduitsch Hervormde Kerk genoemd, een term, die tot op heden nog wordt gehoord. Ja, men sprak tot diep in de 19e eeuw altijd nog van de Nederduitsche taal (Siegenbeek), welke term lateivervangen is door Nederlandsche taal.

Men moet nu niet denken, dat deze Nederduitsche taal dè Nederduitsche taal was, in tegenstelling tot de Hoogduitsche taal. In Noord-Duitsohland bestonden verschillende Nederduitsche schrijftalen, overeenstemmend met de daai gesproken Nederduitsche talen. Ook in ons land worden tot op heden in het N. en O. de geheel van het Hollandsch afwijkende Friesche en Saksische talen gesproken, hoewel daar reeds in het begin van de 17e eeuw de Hollandsche schrijftaal werd ingevoerd. Doch zooals in Duitschland overal het Hoogduitsch, als de taal van regeering, school, kerk en rechtzaal de Nederduitsche streektalen verdrong, zoo ging dit met het Hollandsch in de overige Nederduitsche en Friesche gewesten van ons land. En daarmee begon taalkundig een groote kloof tusschen Nederland en Duitschland te ontstaan, vooral toen het Hollandsch zich opwierp als Algemeen Beschaafd, waardoor men dus voor onbeschaafd werd aangezien, als men zich van deze taal niet kon bedienen. En aangezien niemand als zoodanig beschouwd wilde worden, scheen het, dat de streektalen hun ondergang tegemoet gingen.

Doch hoewel het Hollandsch in de 19e eeuw door de verbetering van het verkeer, de pers, boeken en tijdschriften, in de 20e vooral door de radio een geweldigen voorsprong kreeg, stond daartegenover een groeiende belangstelling voor de volkstaal en volkskunde als reactie tegen de vervlakkende en nivelleerende werking van den 19en eeuwschen geest. En zoo kwam de studie van de volkstaal ook weer in eere. Men leerde inzien, dat de volkstaal geen verminkte of bedorven taal of dialect van het "Nederlandsch" was, maar vaak een zelfstandige taal met eigen zinsbouw, woordenschat en zegswijzen.

Duitschland gaf hier het voorbeeld. In Hamburg, Rostock en Bonn kwamen leerstoelen voor de volkstaal. Het Platduitsch, zoo nauw verwant met de Nederduitsche talen van ons land, kwam weer in eere en tal van schrijvers en dichters toonden, waartoe de volkstaal in staat is. Na de machtsovername door het nationaalsocialisme, dat politiek wel is waar centraliseerend is, doch cultureel elken volksstam zijn eigen karakter wil doen behouden, wat tenslotte zal leiden tot een nieuwe indeeling van Duitschland in gouwen, die zooveel mogelijk zullen overeenkomen met de grenzen der volksstammen, is deze beweging nog sterker geworden. De volkstaal is weer in de school gekomen, wat in Noord-Duitschland, waar het verschil tusschen het Nederduitsch en het Hoogduitsch het grootst is, zelfs noodzakelijk is. Het onderwijzend personeel moet, vooral in de eerste schooljaren, meestal in de volkstaal spreken, begint dan langzamerhand in het Hoogduitsch, waarbij de kinderen nog in hun moedertaal antwoorden, totdat ze in de hoogste leerjaren ook het Hoogduitsch kunnen spreken. Naast het onderwijs in deze taal, wordt zelfs op de middelbare scholen het onderwijs in de volkstaal voortgezet en moeten de leerlingen zich oefenen in het houden van voordrachten en het maken van opstellen in hun moedertaal.

In Nederland is het vooral Friesland geweest, dat zijn taal tegen de verdringing door het Hollandsch taai heeft verdedigd. De mooie Friesche taal werd vroeger in een veel grooter gebied gesproken dan thans. In Holland, waar Westfriesland er nog aan herinnert, dat hier vroeger Friezen woonden, is de Friesche taal geheel door het Frankisch verdrongen en voornamelijk aan de uitspraak is in Noord-Holland nog de invloed van het Friesch te hooren.

Ten O. van Friesland, in Groningen, Oostfriesland en verder langs de kust tot in Sleeswijk, is de Friesche taal vrijwel geheel door de Nedersaksische verdrongen. Alleen op enkele Noordfriesche eilanden, in enkele kustplaatsen in Sleeswijk en het in Oldenburg liggende Saterland, dat lang geheel door venen en moerassen omgeven was, worden nog Friesche dialecten gesproken, die echter voor een Fries uit Nederland onverstaanbaar zijn. Overigens heeft de Friesche taal overal voor het Saksisch moeten wijken. In Groningen zijn de oudste wetten en dijkrechten in het Friesch opgesteld. Omstreeks 1400 schijnt de bevolking deze taal niet meer verstaan te hebben, aangezien deze geschriften daarna in het Saksisch gesteld zijn. In Oostfriesland is dit eveneens het geval geweest, doch daar het tot 1744 duurde voor dit gewest bij Pruisen kwam, heeft men zich daar altijd vrij los van het Duitsche Rijk gevoeld. Hoewel de Oostfriesche taal een Nederduitsche taal was geworden, maakten de Oostfriezen tot diep in de 19e eeuw altijd nog onderscheid tusschen een Oostfries en een Duitscher (één die dan natuurlijk het Hoogduitsch sprak), die een buitenlander genoemd werd, zooals Holland in de provincies Groningen en Friesland lang als een vreemd land werd beschouwd.

Dit moet toegeschreven worden aan het sterke stamgevoel bij de Friezen en den vaak harden strijd, dien ze tegen de opdringende Saksen, die ze Duitschers noemden, moesten voeren. Zoo is het te begrijpen, dat ze zich, na de overname van de taal van hun tegenstanders, toch nog Friezen bleven noemen. Doch zooals reeds in hoofdstuk II besproken is, bestond er anthropologisch maar weinig verschil tusschen beide stammen, zoodat, ook na hun vermenging, de bevolking maar weinig van haar oorspronkelijke kenmerken heeft verloren. De bevolking van Oostfriesland verschilt dan ook niet van die van de omringende Nedersaksische gewesten, maar door de langdurige onafhankelijkheid van dit gewest is het volk zich als een apart volk gaan gevoelen. Met de vlucht van vele Nederlanders bij de komst van Alva naar Oostfriesland, vooral naar de stad Emden, is ook de Hollandsche invloed hier gekomen. Zoo verscheen in 1651 het Liederboek der Gereformeerden voor de laatste maal in de Nedersaksische taal.

De volgende uitgave van 1652 was in het Hollandsch gedrukt, welke taal sindsdien de schrijftaal werd. De inlijving bij Pruisen maakte hier een eind aan, doch tot in de 19e eeuw werd in Oostfriesland in het Hollandsch gepreekt en onder de deftige stand Hollandsch gesproken. Hieraan is nu gelukkig een eind gekomen en heeft de Oostfriesche taal naast het Hoogduitsch zijn rechten herkregen.

In de Nederlandsche provincie Friesland heeft de Saksische taal alleen maar in het Z.O. vorderingen kunnen maken, omdat dit gewest aan alle zijden door zee en moerassen van de aangrenzende gewesten was gescheiden. Toch is ook hier in de 16e eeuw het Hollandsch de schrijftaal geworden en werd het Friesch tenslotte als een boerentaaltje beschouwd. De deftige standen achtten het beneden hun waardigheid Friesch te spreken, waardoor m de steden van Friesland het z.g. Stadsfriesch is ontstaan, dat heelemaal geen Friesch is, doch een Hollandsch-Saksisch mengtaaltje met een Frieschen tongval. De herleving van de belangstelling voor de eigen taal deed in Friesland de behoefte gevoelen, om tot een uniforme schrijftaal te komen. Uit de chaos in spellingswijzen is in de tweede helft van de 19e eeuw

tenslotte de Selskip-stavering voortgekomen, die zeker de Friesche letterkunde en daardoor de taal ten goede is gekomen.

In den strijd voor de rechten van hun taal hebben de Friezen aanvankelijk weinig medewerking, ja zelfs tegenwerking van de Hollandsche autoriteiten ondervonden. Aangezien er in Duitschland geen z.g. Friesch probleem bestond, dus van dezen kant voor de Friezen geen ondersteuning was te verwachten, sloeg Kalma, de voorvechter van de Jongfriesche Beweging, bezield door vijandige gevoelens jegens Duitschland, het oog op het "stamverwante" Engeland, waarvan hij hulp hoopte te krijgen voor de Friesche zaak. Dat een dergelijk naïef droombeeld toch niet in vervulling kon gaan, was te begrijpen, maar getuigde bovendien van een ongelooflijke kortzichtigheid van Kalma, om op deze wijze den Europeeschen onruststoker in Nederlandsche en Duitsche aangelegenheden te willen mengen.

Pas eenige jaren geleden is, onder den druk van een toenemend Friesch bewustzijn en misschien ook wel naar Duitsch voorbeeld, toegestaan om op de scholen, tijdens de uren voor Ned. taal een nog levende streektaal te onderwijzen.

Dit besluit is zeker toegejuicht in Friesland, doch wekte verbittering bij de voorvechters van het Hollandsche imperialisme, vertegenwoordigd in het Algemeen Nederlandsch Verbond. Zij zagen hierin een bedreiging van de invloedssfeer van de "Nederlandsche" taal, tot welke sfeer, volgens hen, behalve Nederland en Vlaanderen ook Zuid-Afrika behoort.

Omstreeks 1924 zagen deze heeren de kans schoon om een poging te doen, ook Oostfriesland in deze sfeer te trekken. Ze hadden n.L gemerkt, dat tusschen Groningen en Oostfriesland zeer nauwe verwantschap bestaat in taal, zeden en gebruiken en karakter der bevolking ; dat het Hollandsch daar een langen tijd een zeer voorname plaats had ingenomen en pleitten daarom, gebruik makende van de machteloosheid, waarin Duitschland verkeerde, voor inlijving van Oostfriesland bij Nederland. Sylvanus heeft in de "Deutsche Rundschau" van Febr. 1924, onder den titel "Frisia Irredenta", deze moderne Hollandsche imperialisten echter een juist antwoord gegeven. Op deze kwestie zal ik in de volgende hoofdstukken weer terugkomen.

Dat de Friezen in hun idealisme de nuchtere werkelijkheid ook wel eens uit het oog verliezen, blijkt uit de stemmen, die opgaan voor een Groot-Friesland. Dit zou zich dan uitstrekken vanuit Friesland langs de zee tot in Sleeswijk. Dit zou evenwel alleen mogelijk zijn, als dit gebied werkelijk nog een aaneengesloten Friesche bevolking bezat en indien Nederland en Duitschland staatkundig een geheel vormden, waardoor tegen het vormen van een gouw Groot-Friesland geen bezwaar meer zou bestaan.

Zooals hierboven reeds is aangetoond, worden, behalve in Nederlandsch Friesland, slechts nog in enkele uithoeken van N. W. Duitschland enkele Friesche dialecten gesproken, terwijl de bevolking overigens geheel in den Nedersaksisehen stam is opgegaan. Daardoor zal het in Groningen, Oostfriesland, Oldenburg en de overige kustlanden onmogelijk zijn, een scheidslijn tusschen Friesch en Saksisch te gaan trekken.

Als dan op de Groot-Friesche congressen, de Nederlandsche Friezen, voortlevend in een historisch romantisme, de Oost- en Noord^Friezen als hun stamgenooten begroeten en wel in de Hoogduitsche taal, omdat ze elkaar in het Friesch niet verstaan, vergeten zij, dat de laatsten alleen nog maar Friezen zijn naar den naam van hun gewest. Mogen in Noordfriesland hier en daar nog een paar, voor Nederlandsche Friezen onverstaanbare, Friesche dialecten gesproken worden, in Oostfriesland is de taal een Nedersaksische geworden en is zeer nauw verwant aan

de Groninger taal, waarop de Stanfriezen zoo lang met minachting hebben neergezien. Als dezen zich eens wat meer moeite gaven voor de Groninger taal, zouden ze zien, dat deze manlijke, krachtige taal met haar vele Friesche persoons-, geslachts- en plaatsnamen, in zinsbouw, woordenschat en taaleigen nog veel van haar Friesch karakter heeft behouden, afgezien dan van de veranderingen in het vocalisme en consonantisme. Misschien dat dit ook eens op de Groot-Friesche congressen meer aandacht zal krijgen en dat daardoor het vaak bekrompen Friesche standpunt verlaten zal worden.

De belangstelling voor de streektaal heeft ook in de andere gewesten een steeds groeienden stroom van letterkundige voortbrengselen doen ontstaan, waarbij Friesland en Groningen de eerste plaats innemen. Een nadere bestudeering van de volkstalen en hun vergelijking met die van de aangrenzende deelen van Duitschland leert, dat, ondanks de nivelleerende werking van het Hollandsch aan den eenen kant en het Hoogduitsch aan den anderen kant der grens, er thans ook nog maar weinig verschil bestaat tusschen de taal van Groningen en Oostfriesland, van Drente !en Eemsland, van Twente met den Achterhoek en Munsterland van Limburg en het Rijnland. Doch dit beperkt zich niet tot het aangrenzend gebied van Duitschland; met de taal van Groningen kan men zich heel gemakkelijk door geheel Noord-Dmtechland verstaanbaar maken tot Koningsbergen zelfs toe. Dit gebied wordt immers door den Nedersaksischen stam bewoond of is vul door dezen volksstam gekoloniseerd. Met de Hollandsche taal zal men in deze streken echter weinig kunnen beginnen De oorzaak hiervan ligt in het feit, dat de grens van de Nederduitsche talen van de geheele Noord-Duitsche laagvlakte, het Nederfrankisch en het Nedersaksisch, juist in ons land gelegen is en tegenwoordig ongeveer loopt langs de IJsel en de Oude Usel. Daarom hebben we in Nederland een zoo groote verscheidenheid van taal en zoo komt het, dat de taal van een Hollander en een Twentenaar meer van elkaar verschillen dan van een Twentenaar en een Hannoveraan.

En zoo min onze Oostelijke grens een taalgrens is, zoo min is dat ook onze Zuidelijke grens, welk feit echter veel meer bekendheid bezit dan het eerste. De Nederduitsche taal in België, die tijdens de Middeleeuwen voor onze letterkunde den toon aangaf, ging met den terugkeer van dit gebied aan Spanje een periode van verval tegemoet, zooals de Zuidelijke Nederlanden toen zoowel economisch als geestelijk hun beteekenis verloren.

Pas met de opleving van het nationaal gevoel (± 1800) als reactie op de Fransche overheersching, kwam een verandering. In 1815 scheen het, dat ook in het Zuiden de Nederduitsche taal een nieuwen tijd van bloei tegemoet zou gaan, maar onder Franschen invloed ontstond een felle strijd tegen het Nederduitsch. Juist na de omwenteling van 1830 is de strijd voor het behoud van die taal tegen de verdringing tot een boerentaaltje door het Fransch steed^ krachtiger geworden. Wel week het Nederduitsch in België, meestal het Vlaamsch genoemd, eenigszins af van het officiëele "Nederlandsch", maar het feit, dat deze taal ontstaan was uit het eveneens Westfrankische Hollandsch met de vele Vlaamsche en Brabantsche invloeden, maakte het niet bezwaarlijk, om de officiëele "Nederlandsche" spelling voor de Vlaamsche taal te gebruiken.

De Vlaamsche Beweging en het Germaansche ontwaken in Duitschland sproten uit hetzelfde herleefde nationaliteitsbesef voort. Terwijl men in Nederland voor de Vlaamsche Beweging maar weinig begrip toonde, richtten de Vlaamsche schrijvers hun blikken naar Duitschland, waar zich ook een toenemend nationaal gevoel ontwikkelde. In dit gelijkgezinde streven ontstonden talrijke wederzijdsche betrekkingen tusschen Vlaanderen en Duitschland, vooral met Noord-Duitschland en ontdekte men weer de taalkundige overeenkomsten van het

Nederduitsche taalgebied. Hoffman von Fallersleben heeft de Nederlanders voor het eerst op hun schat van mooie, oude liederen opmerkzaam gemaakt, welke liederen gemeengoed van geheel Nederduitschland zijn. Hij wees ook op Fritz Reuter, wiens werken zoo belangrijk zijn voor de kennis van de Nederduitsche taal. Later heeft men echter ook in Nederland meer belangstelling voor de Vlaamsche zaak gekregen, wat leidde tot een nauwe letterkundige wisselwerking tusschen Noord en Zuid.

In Zuid-Afrika heeft zich, naast de Nederlandsche en Fransche kolonisten, een zeer hoog percentage Duitschers, vooral uit Nederduitschland, gevestigd. De daar ontstane taal, het Zuid Afrikaansch, heeft, door de inwerking van het Maleisch-Portugeesch en de Kaffertalen een apart karakter gekregen en zich zelfstandig ontwikkeld en vervormd tot een taal, die een eigen woordenschat en eigen vormen bezit, die in vele opzichten van de “Nederlandsche” taal afwijken. Deze laatste taal is voor een Zuid-Afrikaner even vreemd, als het Hoogduitsch voor een Nederlander.

IV. HET NEDERLANDSCHE VOLKSKARAKTER.

Daar de bevolking van Nederland anthropologisch een groote verscheidenheid toont, kan men heel moeilijk de eigenschappen opnoemen, die kenmerkend voor het geheele volk zijn. Wel kunnen we ons volk verdeelen in een Friesch-Saksische groep en een Frankische groep, waarvan de Friesch-Saksische groep door zijn rassische samenstelling het meest homogeen is. Ook wat de karaktereigenschappen betreft, kan men in dit gebied moeilijk een scheidslijn tusschen Friezen en Saksen trekken, vooral in Groningen, waar beide stammen zich gemengd hebben. Van alle Germaansche stammen hebben de Friezen en Saksen zich het best in hun oorspronkelijke woonplaatsen weten te handhaven, hoewel de Saksen het gebied der Friezen binnendrongen, wat in het begin de aanleiding tot hevigen strijd tusschen beide stammen was. Doch hun onderlinge twisten verdwenen in hun strijd tegen den gemeenschappelijken vijand, de Franken. Zjj aan zij streden Friezen en Saksen tegen hun overweldigers en, ondanks de overmacht der Franken, duurde het tot 785 voor Karel de Groote de Friezen en tot 804 voor hij de Saksen had onderworpen. In den langen vrijheidsstrijd, dien ze met ongekende dapperheid en Germaansche bezieling voerden, streden beide volkeren niet alleen voor hun vaderland, maar tevens voor hun goden, de beschermers van hun grond, die in heilige wouden of op andere gewijde plaatsen vereerd werden. En het feit, dat de Friezen en Saksen niet, zooals de andere Germaansche stammen, den grond hunner vaderen verlaten hadden en daardoor niet genoodzaakt waren, nieuwe heilige plaatsen voor hun goden te zoeken, die onder het volk natuurlijk niet onmiddellijk in een even hoog aanzien kwamen te staan als de eeuwenoude heiligdommen in hun stamlanden, verklaart, waarom beide stammen zich met zoo groote hardnekkigheid en felheid tegen het Christendom bleven verzetten. De Christenpredikers immers vernielden de heiligdommen en ontwijdden de heilige plaatsen der Germanen en hoe grooter eerbied en ontzag hiervoor bij het volk bestond, des te heftiger was hun toorn en verontwaardiging over deze heiligschenners, des te feller werd hun verzet tegen hen.

Frankische predikers hadden vooral weinig vat op de Friesche en Saksische bevolking. Veel beter ging het den Christenpredikers uit Engeland, in welk land de Angelen en Saksen, dus hun eigen stamgenooten en naburen, zich ± 450 gevestigd hadden, welke predikers zij daarom ook veel beter konden verstaan. Ook hun gewelddadige bekeering tot het Christendom door Karel den Grooten heeft den aard van beide stammen niet kunnen veranderen. Doordat verder hun gebied buiten de groote verkeerswegen lag, heeft de Friesch-Saksische bevolking, levende in vaak moeilijk toegankelijke gebieden, weinig toevoer van vreemde elementen

gekregen en is daardoor aan weinig vreemde invloeden blootgesteld geweest, zoodat deze bevolking in haar wezen onveranderd is gebleven. En niet alleen in Nederland is dat het geval, hetzelfde kan van hun stamgenooten in het aangrenzende deel van Duitschland gezegd worden.

Aan weerskanten van onze Oostgrens leven dezelfde menschen: ze zijn van hetzelfde slag, spreken dezelfde taal, hebben dezelfde zeden en gebruiken, kortom hun geheele aard is gelijk. En dit geldt niet alleen voor het grensgebied, neen, dit kan men nagaan door het geheele gebied, dat door de Friesch-Saksische bevolking bewoond of gekoloniseerd is (dit dan ten O. van de Elbe). Als Otto Lauffer in "Land und Leute in Niederdeutschland" dan ook spreekt over de grondtrekken van het Nederduitsche volkskarakter, denkt men onmiddellijk aan het karakter van onze Friesch-Saksische bevolking. Zoo zegt hij : "Het is een adelsvclk, dus aristocratisch: zoowel de boer op zijn land, als de visscher op zijn schip, als de zeeman op het dek. Overal is de enkeling heer, de bevelende, die zich aan eigen wil overgeeft. Het zijn persoonlijkheden. Maar met den boerenadel is ook een goed deel boerentrots verbonden. Een huwelijk beneden den stand, moet dan ook krachtig worden verhinderd. Het verstand overweegt, koel overleg kenmerkt hun handelen, ze zijn geschikt tot oordeelen. Ze weten wat ze willen, zijn volhardend, daarbij vaak koppig. Men kan op hen bouwen, want ze zijn standvastig en trouw. Kuiperijen komen bij hen niet voor, want ze zijn eerlijk: diefstal is bij hen dan ook onbekend. Voorts zijn ze vroom en hebben een groot Godsvertrouwen.

In de omgangsvormen van mensch tot mensch toonen ze ernst, terughoudendheid en geslotenheid, want ze schamen zich hun gevoelens te uiten. De familieband is bij hen zeer sterk, in den kring der familie heerscht groote innerlijkheid en hartelijkheid. Ze munten uit door groote vaderlandsliefde en dapperheid in den strijd. Het zijn goede soldaten. Maar naast het verstandelijke, speelt het geheimzinnige ('t geloof aan voorspoken, aardgeesten enz.) een groote rol en niet alleen bij de bewoners van heide- en moerasgebieden. Een groot deel van het vol gelooft aan de gave der helderziendheid.

Zijn de grondtrekken voor het geheele gebied gelijk, dit neemt niet weg, dat locale verschillen blijven bestaan. Vooral het landschap kan een grooten invloed op de geestesgesteldheid van den mensch uitoefenen. De heide en het moeras, de doode natuur, wekken niet zoo zeer de activiteit van het verstand op, dwingen nergens tot vergelijken, combineeren en snel begrijpen; geen bonte, wisselende verschijnselen willen ontraadseld, begrepen en door snel vasthouden gewonnen worden. Daardoor treft men vaak bij heidebewoners het langzame, trage bevattingsvermogen aan, het moeilijk brengen tot deelname. Maar de doode natuur doet de gedachte op zichzelf richten en daar de omgeving niets bezit, dat hun aandacht trekt, voert ze hen in de diepte van hun gemoed.

Zoo heel anders is de zeekant. Het wilde element maakt de menschen ruw en wild, maar ook krachtig. Toch vindt men ook by hen een neiging tot overpeinzing, tot verdieping in mystische vragen, die in hun uiterlijke vormen ,in hun aan conservatisme grenzende religiositeit, tot uiting komt. Daardoor zijn de bewoners van de marsch (kleigrond) vaak intelligenter, levendiger, opbruisender, maar ook weelderiger en pronkzuchtiger dan de bewoners van de geest (zandgrond)."

De grondtrekken, die Lauffer opsomt, zijn geheel en al van toepassing op het betreffende Nederlandsche volksdeel. Doch ook hier krijgen we locale verschillen. Zoo zegt G. W. Spitzen in het "Nieder-Sachsenbuch", dat de Friezen zich kenmerken door heftigheid en prikkelbaarheid, daarbij vaak haastig en pessimistisch zijn. De Groningers kenmerken zich

meestal door een onverstoorbare rust en levenshumor, terwijl de Drenten vaak een bekrompen zelfgenoegzaamheid en een teruggetrokken wereldvreemdheid aan den dag leggen. Het Groninger volkskarakter is het meest met dat van Oostfriesland verwant. Mag Spitzen de Friesche en Drentsche eigenschappen wel wat overdreven gekenmerkt hebben, hij heeft, als voorman van de Groninger Beweging en kenner van zijn volk, twee opvallende eigenschappen van de Groningers juist weergegeven. De overeenkomst van Groningen met Oostfriesland moet toegeschreven worden aan de vermenging van de oorspronkelijke Friesche bevolking met de Saksische.

Hoe anders is echter het Frankische volksdeel van Nederland. Denkt men evenwel aan de rassische verschillen tusschen de Friesch-Saksische bevolking eenerzijds en de Frankische anderzijds, dan wordt veel hierdoor verklaard.

Van N. naar Z. neemt de invloed van het Alpine bloed toe in ons land en daardoor is het Frankische volk ten Z. van den Moerdijk, waar de Alpine inslag het grootst is, weer anders dan in de gebieden ten N. hiervan, die het meest Noordsch zijn (vooral Noord-Holland). Dan moet, voor het geheele Frankische gebied, de invloed van het Middellandsche bloed niet onderschat worden. De Franken kenmerken zich door een levendigheid en oppervlakkigheid in hun doen en laten. Ze zijn veel gauwer voor nieuwe denkbeelden gewonnen dan de Friezen en Saksen, om ze echter ook gauw weer te verwerpen. De Friezen en Saksen toonen zich in het begin juist erg ontoegankelijk voor nieuwe gedachten. Hebben zij ze daarentegen eenmaal aanvaard, dan zijn deze denkbeelden een stuk van hun wezen geworden en houden onwrikbaar stand. Een goed voorbeeld geeft hiervan de Hervorming. Deze schoot vooral in ‘t Zuiden wortel (Vlaanderen was het felst) en verbreidde zich naar ‘t Noorden, waar ze vooral in Drente en Groningen veel minder snelle vorderingen maakte. Thans is Vlaanderen weer geheel Katholiek, terwijl onze drie Noordelijke provincis het geringst percentage Roomsch Katholieken vertoonen. Juist daar handhaaft het Protestantisme zich het krachtigst, terwijl in Holland, het Geuzenland, zelfs in de Noordelijke gedeelten, geheele landstreken door de Roomsche Kerk heroverd zijn. Geslotenheid en terughoudendheid in den omgang is den Franken vreemd. Alles, wat hun op het hart ligt, ja zelfs hun familieverhoudingen, alles tot in bijzonderheden, deelen ze den buitenstaander mee. Ze praten veel en vooral over hun vele voornemens, maar daar blijft het dan ook bij. Het “niet praten, maar doen” is bij hen, voor ‘t grootste deel, onbekend. Ze denken de zwijgzame en weinig spraakzame Noordelingen door hun radde tong vaak te kunnen overbluffen. Het is echter allemaal lucht en wind, wat ze uitkramen en daardoor is in het Noorden de uitdrukking “Hollandsche bluf” ontstaan.

De Friezen en Saksen hebben in de meeste Hollanders (en daarmee bedoelen ze ook de bewoners van de overige Frankische gewesten) geen vertrouwen. Dezen geven zoo vaak hun woord, maar zijn dit het volgende oogenblik al weer vergeten. Met de eerlijkheid moet men het bij hen ook niet al te nauw nemen. (Men lette op de dagelijksche geraffineerde diefstallen op groote schaal in de groote Hollandsche steden, terwijl, als in het N. van het land een inbraak of diefstal gepleegd is, dit haast altijd het werk van Hollandsche “vaklui” is geweest).

Het koppige doorzettingsvermogen, de blakende ijver en de groote toewijding aan hun werk, welke eigenschappen zoo kenmerkend zijn voor onze Friesch-Saksische bevolking, zal men bij de meeste Franken tevergeefs zoeken. De groote vraag naar dienstboden uit Duitschland, maar ook uit onze Noordelijke en Oostelijke provincies, bewijst, dat de netheid en zindelijkheid van de Hollandsche dienstboden niet al te hoog wordt aangeslagen.

Opmerkenswaardig is ook het verschil in karakter bij onderlinge twisten. Is in een Saksische streek b.v. eenmaal vijandschap tusschen twee menschen ontstaan, dan verdwijnt deze niet, ook al is het uitgevochten. Komt het zoover, dan wordt er weinig gezegd en niet gedreigd, doch de strijd wordt met het mes beslecht. De gewekte haat evenwel blijft, zoo lang beiden leven, bestaan. Twee Franken zullen, in twist geraakt, elkaar de huid vol schelden, onder het uiten van allerlei bedreigingen. Tot vechten kcmt het zelden, want ze zijn bang voor messen en bloed. Den volgenden dag zijn ze al weer de dikste vrienden en gaan den twist met een biertje afdrinken. Grenskommiezen hebben daardoor in het Z. van de smokkelaars niets te vreezen, terwijl de kommiezen aan onze Oostgrens, van den Dollard tot den Ouden IJsel, steeds op hun hoede moeten zijn voor wraaknemingen van betrapte smokkelaars. De klachten over de tuchteloosheid der jeugd, gelden niet voor het N. en O. van ons land. Hier woont een bevolking die op orde en tucht gesteld is en waar de jeugd, van jongsaf aan al, de meest elementaire beginselen van beleefdheid en eerbied voor ouders en oudere menschen worden bijgebracht, ongeacht de verschillende godsdienstige of politieke overtuiging. De alle perken te buiten gaande straatschenderijen, de vlegelachtige onbeschoftheden tegen onderwijzend personeel, het uitdagend sarren van de politie, zijn de vruchten van de “vrije opvoeding” van het “vrije” Hollandsche volk.

In dit laatste punt onderscheidt het Westen van ons land zich ook van de Zuidelijke provincies, die ook in vele andere opzichten anders zijn. De bewoners van Brabant en Limburg, maar ook van het Vlaamsche gedeelte van België, komen het meest overew met hun Nederfrankische stamverwanten uit het Rijnland. Ook hier vindt men een bijna uitsluitend Roomsche bevolking, de uitbundige Carnavalsfeesten, die ten N. van de Moerdijk onbekend zijn, de schuttersgilden met hun pracht en praal, terwijl het herbergsleven een groote rol speelt, waardoor het gezinsleven de innigheid van de Noordelijke gewesten niet kent.

Uit bovenstaande blijkt, hoe groot de verscheidenheid is van het Nederlandsche volkskarakter. De oorzaak hiervan ligt al weer m het feit, dat in ons kleine landje, deelen van de beide, in zoo vele opzichten verschillende, Germaansche stammen woonachtig zijn.

Dit geven ook Fruin en Vissering toe in “Het karakter van het Nederlandsche volk”, als ze verklaren: “Nog altijd is ons volk een samenvoegsel van stamverwante, maar toch verschillende volkeren, die zich nog niet volkomen geamalgameerd hebben (d.i. samengesmolten zijn).”

Daarom kan men niet spreken van het Nederlandsche volkskarakter, of men moet dan één van de verschillende volkskarakters tot Nederlandsch volkskarakter verklaren, b.v. dat van Holland. Dan kent men de andere gewesten echter eigenschappen toe, die ze niet bezitten en daaronder verscheidene, waarop ze heelemaal niet gesteld zullen zijn. Omgekeerd verklaart Holland kenmerkende eigenschappen van het Friesch-Saksische gebied ook tot Hollandsche en geeft zoo weer voedsel aan het altijd nog levende Hollandsche imperialisme. Want als de Friesch-Saksische eigenschappen Hollandsch zijn, dan zijn de eigenschappen van de Nedersaksische bevolking van Noord-Duitschland ook Hollandsche eigenschappen.

Daarom durven Fruin en Vissering te beweren, dat ethnographisch de grens van Nederland zou loopen van de oevers van de Jade (in Oldenburg) in Z.W. richting naar de monding van het Kanaal.

Nog verder durft Melgerd te gaan in zijn brochure: “Nederlands nationaliteit tegen Nori’s smaad en onwaarheden verdedigd’,’ als hij al het land tusschen Duinkerken en de Elbe bij

Nederland wil inlijven. Doch als men zoo doorging, zou geheel Noord-Duitschland wel bij Nederland ingelijfd kunnen worden, want het gebied ten O. van de Elbe is ook vnl. door Nedersaksen gekoloniseerd. Ook deze heeren hebben wel ingezien, dat onze Oostgrens geen volkerengrens is, maar zij draaien de zaak om. De bevolking van Nederland is maar een klein losgeraakt gedeelte van de groote Nederduitsche bevolking, en niet omgekeerd.

In Duitschland zelf vertoont de bevolking ook groote verscheidenheid van karakter. Hans Meyer zegt in “Das deutsche Volkstuin”: “Reeds vanaf de vroege M.E. tot in den nieuwen tijd, is er een niet onbeduidende tegenstelling tusschen het Duitsche Zuiden en Noorden, die door de Hervorming nog vergroot is.” Hij wijst dan ook op het verschil tusschen dé Saksische en de Frankische stam en vervolgt: “De Saksische boer is conservatief; terwijl het Frankische volk de groote rol van versmelting van Duitsch en Romaansch wezen overgenomen had, hebben de oude zeden zich bij den Saksischen stam door de geheele M.E. gehandhaafd. Ridderlijk leven en zeden vonden hier geen toegang.

Ver van de verkeerswegen, was dit deel van de buitenwereld min of meer afgesloten. De haard was en is het middelpunt van alle plechtige handelingen. Daarentegen vinden we niets van deze ‘trekken van hang naar eenzaamheid en inkeer in zichzelf in Midden- en Zuid-Duitschland. Het gemoed van den Noord Duitscher is ernstiger en geslotener, bij de Zuid-Duitschers stemt de omgevende natuur reeds vrooüjk. Ook in de kleeding is de Noord Duitscher eenvoudiger en houdt niet van de bonte kleuren bjj de Zuid- en Middel-Duitsche stammen. De feesten (Carnaval) wijzen ook op dit verschil. In Noord Duitschland zijn dit allemaal trekken van het Oudgermaansche karakter, dat in N.W. Duitschland ‘het minst verdorven is, door de weinige vermenging van het volk hier met vreemde elementen.”

Het, in dit hoofdstuk reeds besproken, verschil tusschen onze Friesch-Saksische en de Frankische bevolking, geldt dus ook voor Duitschland. Dit kan ook niet anders, want aan weerskanten van de grens woont hetzelfde volk. Nu is de verscheidenheid in Duitschland nog grooter dan bij ons, omdat het Duitsche volk uit nog meerdere Germaansche stammen is samengesteld. Doch hoe verschillend al deze stammen ook onderling mogen zijn, allen onderscheiden zich, door hun taal, hun zeden en gebruiken, hun geheele wezen, van de hen omringende andere volkeren, doordat ze Duitsch zijn.

Evenmin als men nu kan spreken van het karakter van een Pruis of van een Beier of van een Würtemberger, omdat deze landen vroegere staatkundige begrippen waren, en met de stammen van het Duitsche volk niet s te maken hebben, zoo kan men evenmin spreken van het karakter van een Nederlander, omdat Nederland ook slechts een staatkundig begrip is. Er bestaat geen verschil tusschen Nederlanders en Duitschers, noch taalkundig, noch volkenkundig, wat in het voorgaande reeds duidelijk genoeg is aangetoond. De eigenschappen, die in het Nederlandsche volk aangetroffen worden, zijn ook de kenmerken van de Nederduitsche bevolking van Duitschland, de ontaardingsverschijnselen in Holland dan buiten beschouwing gelaten.

Velen zullen echter opmerken, dat de militairistische geest van het Duitsche volk, die vooral voor Pruisen zoo kenmerkend is, toch niet in overeenstemming met den aard der Nederlanders kan zijn, die toch als een vreedzaam volk bekend staan.

Dat vredelievendheid geen kenmerk is van het Nederlandsche volk, wordt afdoende bewezen door de geschiedenis van onze Gouden Eeuw.Waren onze voorouders niet door een uiterst aggresieven geest bezield geweest, dan hadden zij nooit aan ‘t machtige Spanje het hoofd

kunnen bieden, hadden zij nooit een zoo groot koloniaal gebied kunnen veroveren, hadden zij nooit den belagers van hun macht en onafhankelijkheid, onzen erfvijanden Frankrijk en Engeland, ontzag kunnen inboezemen. Doch in de 18e eeuw, toen men hier te lande tevreden was met hetgeen men bezat en onbekommerd op deze rijkdommen wilde teren, zijn, met de oorlogsschuwende politiek van de Republiek, deze aggressieve neigingen op den achtergrond getreden.

Ligt het militairisme nu zoo zeer in den aard van de Pruisische bevolking? Brandenburg, dat als het kernland van Pruisen kan worden beschouwd, kreeg een bevolking, die hoofdzakelijk uit het Nedersaksische gebied afkomstig was en grootendeels zich daar als boeren vestigde. Het was echter een gebied, dat nergens door natuurlijke grenzen werd beschermd, dus naar alle zijden open lag.

Walter Darré beweert in “Das Bauerntum als Lebensquell der Nordischen Rasse”, dat uit open boerenstaten altijd echte militaire staten zijn voortgekomen, wat men bij Sparta, Rome en Pruisen nauwkeurig kan nagaan. Nooit is er een vreedzamer volk geweest dan de Brandenburgers en hun vorstengeslacht. Doch zelden is een militaire staat door zijn ligging tot een zóó algemeen bekende militaire staat geworden als juist Pruisen. De open grenzen dwongen juist tot verdediging en eischten de militaire opleiding van zijn burgers om het vaderland te verdedigen.

Hans Meyer schrijft in “Das deutsche Volkstum”, dat er in Duitschland oorspronkelijk maar weinig militaire gehoorzaamheid was. Nog in de 17e eeuw schuwden alle fatsoenlijke bestanddeelen der bevolking de ruwe en gewelddadige soldaten. Doch reeds onder Frederik Willem I was de tucht zoo ver gevorderd, dat de steden moeite deden om garnizoenen te krijgen. Tegen een storm van onwil en koppigheid in, heeft de soldatenkoning sinds 1720 den adel voorts tot den krijgsdienst moeten dwingen.

W. Kruse zegt tenslotte in “Die Deutschen und ihre Nachbarvölker”, dat de liefde van den Duitscher voor den krijgsdienst voorspruit uit zijn z in voor orde, waardoor hij zich gewoonlijk vrijwillig ondergeschikt kan maken aan bepaalde, door hem als noodig of nuttig erkende doeleinden.

Dit laatste weerlegt meteen het sprookje van de Duitsche “Kadaverdiscipline”, omdat discipline door de Duitschers zelf (in het bijzonder in Pruisen) als een harde noodzakelijkheid is in gezien en wie de geschiedenis van Pruisen kent, weet, dat het zich juist door zijn straffe, militaire organisatie, te midden van al zijn belagende vijanden, heeft kunnen handhaven.

Doch ook nadat Duitschland door Pruisens kracht tot een eenheid was geworden (1871), heeft het geen tijd gekend, waarin het op zijn verworven rijkdommen kon gaan teren, terwijl bovendien Engeland de vernietiging van dit steeds machtiger wordende Duitsche Rijk wenschte. Daardoor moest de Duitsche weermacht steeds paraat blijven en juist uit dien drang tot zelfbehoud is het te verklaren, dat ook na 1918 de pacifistische denkbeelden in Duitschland geen wortel konden schieten. W. Kruse spreekt bij de Duitschers van een zin voor orde, waaruit de liefde voor den krijgsdienst voortspruit. Dit is vooral een kenmerk van de Nedersaksische bevolking en zoo weer geheel en al overeenstemmend met onze Friesch-Saksische gewesten, die ook verreweg het hoogste percentage voor de miütaire beroepen leveren.

Door een speling van het lot zijn de Nederlanden van het Duitsche moederland losgeraakt en in hun strijd tegen den gemeenschappelijken vijand, Spanje, werden de zeven Noordelijke gewesten, vereenigd in de Unie van Utrecht, samengebonden door een gemeenschappelijk ideaal, dat uit de Calvinistische leer voortsproot, zooals in hoofdstuk I uiteengezet is. Jhr. Mr. van der Does zegt in zijn reeds genoemde brochure, dat deze samenbindende gedachte, nadat de gevaren als geweken werden beschouwd (na 1713), langzaam is afgestorven. Het geleidelijk ontstane vacuüm werd opgevuld met overwaaiende gedachten uit Frankrijk (rationalisme en deïsme), totdat, met het binnenhalen der Franschen, deze nationale gedachte geheel verdween. “Na 1813 heeft men vergeefs om een bewust gemeenschappelijk levensdoel in Nederland geworsteld en tot op heden heeft men geen enkele werkelijk samenbindende gedachte kunnen vinden.” Doch vooral na 1933 heeft men in Nederland zijn best gedaan om bijzondere kenmerken voor het Nederlandsche volk te vinden.

Dr. Th. van Schelven zegt b.v. in het kort in “De Nederlandsche volkskarakters”: “Eerst sinds den Vrijheidsoorlog kan van een Noord-Nederlandsch volkskarakter gesproken worden. Willem de Zwijger is de ideale Nederlander, die het Nederlandsche volkskarakter zijn stempel opgedrukt heeft. Specifiek voor eiken Nederlander van heden is de psychologie van onze voorouders, die door Willem van Oranje werden geïnspireerd. Een goede, echte Nederlander is iemand, die weinig verschilt van onzen nationalen held, wiens ideaal de godsdienstvrijheid was.” Nu was Willem van Oranje, afkomstig uit het Duitsche landje Nassau, heelemaal geen Nederlander, zoodat volgens de redeneering van dr. van Schelven, juist een Duitscher zijn stempel op het Nederlandsche volkskarakter zou hebben gedrukt.

Wel heeft de Vrijheidsoorlog den Nederlanders een gemeenschappelijk ideaal gegeven en is Willem van Oranje voor hen een leider van ongekende grootte geweest, maar dat gemeenschappelijk ideaal is verdwenen, zonder dat er een andere bindende gedachte voor in de plaats kwam. Bovendien pasten de idealen van verdraagzaamheid en godsdienstvrijheid, die Willem van Oranje koesterde, heelemaal niet in zijn tijd. Slechts zeer weinigen van zijn tijdgenooten stemden met zijn opvattingen in en daaraan moet ook de mislukking van zijn streven, de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden te vereenigen, waartoe de Pacificatie van Gent een gewichtige stap was, toegeschreven worden.

Het is juist de onverdraagzame geloofsijver van onze Calvinistische voorouders geweest, waaraan ze hun kracht ontleenden en die, hoewel gering in aantal zijnde, doch steunende op hun onwrikbaar Godsvertrouwen, den strijd tegen de Spaansche overmacht tot een goed einde wisten te voeren.

Dit was evenwel niet de psychologie van Willem van Oranje, maar die van Calvyn en Beza, die op de Dordtsche Synode (1618) opnieuw scherp naar voren trad.

Als de definitie van goeden, echten Nederlander, die dr. van Schelven geeft, toegepast zou worden op ons volk, dan zouden ook thans nog maar heel weinig van die goede, echte Nederlanders gevonden worden en al is het tegenwoordig niet zoo zeer meer de verdraagzaamheid op godsdienstig gebied, zooals voor 350 jaar, de laatste jaren hebben ons genoeg geleerd, hoeveel deze verdraagzaamheid op politiek gebied nog te wenschen overlaat.

Wat dr. van Schelven noemt, is een mooi droombeeld, dat echter in scherpe tegenstelling tot de werkelijkheid staat.

Ook prof. Huizinga schrijft in “Nederlands geestesmerk”, dat de Nederlanders zich kenmerken door een hooge mate van ontzag voor het recht en de meening van anderen. Hoe groot dat ontzag voor het recht en de meening van anderen vroeger wel was, leeren ons de plakkaten, die, ten tijde van de Republiek, zoowel tegen de Roomsch Katholieken als tegen de Remonstranten werden uitgevaardigd.

Hoewel de Roomsch Katholieken bij de totstandkoming van de Unie van Utrecht nog verreweg de meerderheid der bevolking uitmaakten en de wet verbood, iemand om zijn geloof overlast aan te doen, werd, bij Resolutie van de Staten-Generaal tot wering van “Paapsche Stoutigheden” (1581), vastgesteld:

1e. dat geen Roomsch priester dienst mocht doen zonder schriftelijke toestemming van den burgemeester,

2e. dat zulk een vergunning alleen aan geboren Nederlanders, wereldlijke geestelijken zijnde, mocht worden verleend,

3e. dat alle Roomsche priesters van hun burgerrechten vervallen waren,

4e. dat geen goederen aan geestelijken mochten worden vermaakt,

5e. dat in geen gemeente een nieuw Roomsch kerkgebouw mocht worden gesticht,

6e. dat er gezorgd zou worden, dat de vergaderplaatsen der Roomschen in het uiterlijk aanzien noch op kerken, noch op openbare gebouwen geleken, noch aan “het gemeen” in het oog vielen.

Dat de Roomsch Katholieken in het algemeen door de regeering met verdraagzaamheid behandeld werden, vond zijn oorzaak niet in de hooge mate van ontzag voor de meening van andersdenkenden, doch in de hooge jaarhjksche geldsommen, die de Hollandsche regenten, als echte kooplui, van de Roomsche bevolking ontvingen, nog vaker hen afpersten, voor welken prijs deze het recht kreeg, oogluikend de plakkaten te overtreden, die nog in de laatste jaren van de Republiek, om den wil van het volk, zeer scherp werden gehouden.

Hieruit blijkt dus wel, dat het Nederlandsche volk ook in dien tijd nog geen verdraagzaamheid kende. Van de protestantsche geloovigen gingen velen tot de Gereformeerde Kerk over, om van de verdrukking van deze verlost te zijn en zoo ook toegang tot de openbare ambten te verkrijgen. Doch in het lot van hun wreed behandelde geloofsgenooten uit Frankrijk, de bijna 100.000 Hugenoten, betoonden de regenten, na de opheffing van het Edict van Nantes, innige deelneming. Niet alleen werden in alle provincies voor hen plechtige dank-, vasten- en bededagen gehouden, door verschillende collecten bracht men honderdduizenden guldens bijeen om hen in de verschillende steden te vestigen. Op gelijke wijze vonden vijftig jaar later de Gereformeerde Waldenzen in de Republiek een veilige woonplaats.

Toch was de Republiek niet de eenige wijkplaats in Europa voor de onderdrukte Protestanten uit de Katholieke landen. Vele Hugenoten b.v. begaven zich ook naar Brandenburg, Zwitserland of Engeland. Hadden de Lutheranen in Duitschland reeds in 1555, bij den godsdienstvrede van Augsburg, godsdienstvrijheid gekregen, in 1648, bij den vrede van Munster, gold dit ook voor de Calvinisten en mocht n iemand in Duitschland om zijn

godsdienst worden vervolgd. Daarom hadden reeds, bij de komst van Alva, duizenden Nederlanders een toevluchtsoord in de Duitsche Protestantsche landen gevonden.

Dat de vervolgde Joden uit Spanje en Portugal, uit de Rijnstreken en uit Polen in ons land een wijkplaats konden vinden, moet toegeschreven worden aan den steun, dien ze van het Huis van Oranje genoten, waarvan zij de geldschieters waren. Toch mochten ze aanvankelijk geen handwerk uitoefenen en waren ze van de burgerlijke rechten uitgesloten. Bij plakkaat der Staten-Generaal (1656) werden huwelijk en tusschen Joden en Christenen op straffe van verbanning verboden en twee jaar later nam het Hof van Holland het besluit, geen Joodsche advocaten toe te laten.

Een betere tiid brak voor hen aan met het stadhouderschap van Willem III. Ze werden openlijk verklaard tot de inwoners der Republiek te behooren en verkregen te Amsterdam vergunning tot het bouwen van een synagoge. Doch hoe nauw zelfs de betrekkingen tusschen Willem III en de Joden toen waren, blijkt wel uit het voorschot van twee millioen gulden, dat de Jood Lonez Suasso aan Willem III voor zijn expeditie naar Engeland zonder schuldbekentenis schonk.

Ook de Fransche revolutie met de verklaring van de rechten van den mensch en den burger, kon de eerbied voor de meening van anderen niet vergrooten.

Dat de beginselen van vrijheid, gelijkheid en broederschap in ons volk niet diep wortel geschoten hadden, toonen de vervolgingen, waaronder de Afgescheidenen na 1834 te lijden hadden, gepaard gaande met verstoring hunner godsdienstoefeningen, geldboeten, gevangenisstraf van soms maanden en inkwartiering van krijgsvolk in weerspannige gemeenten. Bij de Aprilbeweging van 1853 trad diezelfde onverdraagzame geest aan den dag. En hoe groot die onverdraagzaamheid heden in onze verlichte 20e eeuw nog is, hebben al degenen aan den lijve ondervonden, die openlijk voor hun socialistische, later voor hun nationaal-socialistische wereldbeschouwing durfden uitkomen.

Verder zegt prof. Huizinga, dat ons volk een burgerlijk karakter heeft en diezelfde burgerlijke levenshouding veroorzaakt de lange inzinking van ons volksbestaan in de 18e eeuw en de loome, langzame ontwaking in de 19e eeuw.

In hoofdstuk II is reeds over die burgerlijke levenshouding in de 18e eeuw en de oorzaken daarvan gesproken, doch indien ons volk een burgerlijk karakter heeft, zal prof. H. toch moeten toegeven, dat die burgerlijkheid van de 18e eeuw van een heel ander soort is dan die van de 17e eeuw en om met het begrip “burgerlijk” nu niet twee geheel verschillende geesteshoudingen aan te duiden, zal het dus noodzakelijk zijn, de geesteshouding van de 17e eeuw een anderen naam te geven, m.a.w. haar nietburgerlijk te noemen.

Nu kan niet ontkend worden, dat de burgerij in de Nederlanden reeds vroeg een groote mate van zelfstandigheid heeft verworven en niet alleen politiek, maar ook economisch een factor van beteekenis werd. Ook onze literatuur vertoont vele burgerlijke trekken, waaruit de groote invloed van de burgerij op cultureel gebied blijkt. Doch deze vroegtijdige ontwikkeling en machtsuitbreiding van de burgerij is niet een specifiek Nederlandsch verschijnsel. Hetzelfde kunnen we n.l. in de aangrenzende deelen van Duitschland nagaan. Hier was de burgerstand echter reeds eerder tot grooten welstand en macht gekomen dan in de Nederlanden, hetgeen blijkt uit de opkomst van groote stedenverbonden, als de Hanze en het Rijnlandsche stedenverbond.

Verdragen tot handhaving van den landsvrede tegen landsheeren en den adel. regelingen betreffende het muntstelsel en dergelijke, vormden den grondslag tot de vereeniging van afzonderlijke steden; maar spoedig overschreden ze deze enge grenzen, doordat, ze zich de verdediging van al hun gemeenschappelijke politieke en economische belangen ten doel stelden. In haar bloeitijd telde de Hanze zelfs 77 steden, die niet alleen zeesteden waren, maar waaronder ook steden waren, die diep in het binnenland lagen, b.v. Soest Cin Westfalen). Munster, Maagdenzurg, Brunswijk. Ook in onze Friesch-Saksische gewesten lagen Hanzesteden, als Groningen, Stavoren, Kampen, waaruit duidelijk blijkt, hoe zeer deze gewesten met Nederduitschland verbonden waren. Tijdens den bloeitijd van de Hanze kwamen de Hollandsche steden op. Zij trachtten de Hanzemacht te breken, maar werden in verscheidene zeeslagen door den Danziger zeeheld Paul Benecke verslagen. In de 15e eeuw echter nam de macht van de Hanze af hoewel ze den handel in het Noorden nog beheerschte, totdat de 30-jarige oorlog, die heele streken van Duitschland in woestenijen veranderde, bloeiende steden in puin legde en de bevolking decimeerde, tenslotte ook haar graf geworden is. Slechts heel langzaam heeft Duitschland zich van deze zware slagen, waarin de geheele mooie cultuur van den Hervormingstijd ten onder ging, kunnen herstellen en het heeft lang geduurd, voordat de burgerij weer een belangrijke rol kon gaan spelen.

In de Republiek kon de ontwikkelingsgang van de burgerij ongehinderd voortgaan, doch hieruit ontwikkelde zich in de 17e en 18e eeuw een nieuwe aristocratie, die de plaats van den vroegeren adel ging innemen. Van volksinvloed op de regeering kan in de Republiek in geen enkel opzicht gesproken worden. De rijke kooplui waren de regenten, die door de contracten van correspondentie, die reeds vóór 1600 in Friesland bestonden, zich verbonden, (in strijd met hun eed en de privileges, welke vorderden dat zij in consciëntie de “oorbaarlijksten en de nutsten” tot regenten zouden kiezen), te zorgen, dat hun families in de regeering der stad bleven. Maar niet alleen om elkanders familie in de vroedschappen te handhaven, ook om eikaars bloedverwanten aan bezoldigde ambten te helpen, werden zulke contracten gemaakt waarbij het voorkwam, dat de gerechtigden b.v. om het ambt van schout dobbelden.

Hoewel deze contracten door de Staten van verschillende gewesten als misbruiken werden verboden, hielden ze stand en vervreemdden de burgerij en de regenten meer en meer van elkaar. De eendracht van het land ging steeds meer verloren en het algemeen welzijn werd opgeofferd aan persoonlijk eigenbelang De burgerij werd onverschillig omtrent regeeringszaken en als ze de drukkende hand van het regentendom niet langer kon verdragen, zocht ze hulp bij het Huis van Oranje. Slechts een btadhouder uit het Huis van Oranje, meende ze dan, was in staat aan de misbruiken een einde te maken, doch telkens werd die verwachting teleurgesteld.

Hieruit blijkt dus wel, dat van een overwegende beteekenis van den burgerstand nóch in de 17e, noch in de 18e eeuw gesproken kan worden. De burgerij had niets te vertellen en bleef in een van de regenten afhankelijke positie. Het zou dan ook beter zijn om m plaats van over het burgerlijk karakter van dien tijd te spreken over een oligarchisch of aristocratisch karakter. En daarmee is tevens het dogma van de historische burgerlijkheid van ons volkskarakter aan het wankelen gebracht.

Dan spreekt prof. Huizinga over de weinig militaristische geest van ons volk, waarover in dit hoofdstuk al gesproken is. Ook zegt hij, dat de Nederlandsche volksaard niet heroïsch is.

Afgezien al van den 80-jarigen oorlog, die één geweldige heldhaftige worsteling is, is door de geheele geschiedenis het heldendom in ons volk na te gaan : de Saksen en Friezen in hun

strijd tegen Karel den Grooten, onze kruisvaarders voor Damiate, de tallooze zeehelden, die naast Tromp en de Ruyter onze erfvijanden, Frankrijk en Engeland, deden sidderen en de mannen van den 10-daagschen veldtocht, weerleggen prof. Huizinga's bewering op afdoende wijze.

En dat ook perioden van rust en vrede den heldenmoed van een volk niet kunnen vernietigen, hebben de, van vele Nederlandsche kolonisten afstammende, Boeren in Zuid-Afrika tegen de Engelsche overweldigers duidelijk getoond.

Ook zegt prof. H., dat ons volk niet vatbaar is voor rhetoriek en illusie, wat eensdeels heilzaam is, doordat het niet vatbaar is voor vervoering, anderdeels belemmerend werkt, doordat het vasthoudend en geneigd is tot politieke onverschilligheid en afzijdigheid.

Voor de Friesch-Saksische gewesten mag deze bewering opgaan, voor de Frankische in geen geval. De vasthoudendheid aan de eenmaal gevestigde overtuiging is bij de meeste Franken nooit groot, zooals reeds gezegd is. En hoe vatbaar ze zijn voor vervoering, hebben de uitbundige Oranjefeesten met hun hoera-patriotisme vaak genoeg laten zien. "Zelfverheerlijking komt bij de Nederlanders niet voor, met als uitzondering Helmers", zegt dezelfde professor. Vóór 1933 mag dit het geval geweest zijn, maar na dat jaar is men zich plotseling van de "heerlijkheid en grootschheid van deze kleine natie" bewust geworden en heeft men niet nagelaten te pas en te onpas daar prat op te gaan!!

Zoo blijft van "Nederlands geestesmerk" niet veel over, doch als men het slot van dit boekje leest, wordt het opeens duidelijk, wat de geleerde professor, achter dezen omhaal van woorden, hiermee toch eigenlijk bedoeld heeft, als hij beweert, dat de grens tusschen West- en Midden Europa over Delfzijl en Vaals loopt en dat wij tot het Westen behooren en in de eerste plaats bij Engeland.

Dit boekje heeft geen andere strekking dan al die vele geschriften, die de laatste jaren verschenen zijn met het doel Nederland van Duitschland te vervreemden, het volksche ontwaken aan onze Oostgrens een krachtig halt toe te roepen, een onoverbrugbare kloof tusschen de Nederlanden en het Duitsche moederland te doen ontstaan, onze neutraliteit prijs te geven en ons land tot een Engelsche springplank tegen Duitschland te maken.

In ditzelfde licht moeten de aansporingen tot moreele en geestelijke herbewapening ook bezien worden. Nooit heeft iemand kunnen begrijpen, wat er met deze niets-zeggende en in de ruimte zwevende formule bedoeld werd, maar omdat het gewichtig en geleerd klonk en zelfs koninklijke woorden het streven ondersteunden, werd het in breede kringen ijverig nagepraat. Het is ontstaan door het gebrek aan een nationale gedachte en de vrees, dat de nieuwe volksche gedachte, waardoor de geheele Duitsche natie bezield wordt, ook in deze Nederduitsche gebieden ingang zou vinden. Doch ook deze haastig opgeworpen dam heeft den loop van een natuurlijk ontwikkehngsproces niet kunnen tegenhouden, heeft hem zelfs versneld.

V. DE NEDERLANDSCHE CULTUUR.

Onder cultuur verstaat men in dit geval : de ontplooiing van den natuurlijken aanleg bij den mensch, in het bijzonder van zijn geestesgaven. Hierin zal dus het karakter van den mensch tot uiting komen en in de cultureele voortbrengselen van een volk zal men dus het volkskarakter weerspiegeld zien. Kan er nu van een Nederlandsche cultuur, naast een

Duitsche, Fransche en Engelsche cultuur, gesproken worden? In den modernen tijd vormt geen land meer een wereld op zichzelf. Daardoor is het zeer moeilijk het meerendeel der cultuurverschijnselen aan een bepaalde natie toe te schrijven; men denke b.v. aan de voortbrengselen van de moderne techniek als radio, vliegtuig, auto en zoo vele tallooze andere dingen uit het dagelijksch leven, die niet anders dan internationaal genoemd kunnen worden.

Men zal daarom bij het onderscheiden van een bepaalde cultuur meer op geestelijke factoren moeten letten. Een bijzonder geestestype, een speciaal volkskarakter, een historische traditie en een eigen taal drukken op de cultuur van een volk een apart stempel. Het best kan men deze factoren waarnemen in de kunstvoortbrengselen van zoo'n volk (b.v. letterkunde, schilder- en bouwkunst, muziek). Wat nu het Nederlandsche volk betreft, heeft Nederland wel is waar een zelfstandige geschiedkundige ontwikkeling van ± 300 jaar doorgemaakt en is het Hollandsch sinds dien tijd tot een algemeene omgangs- en cultuurtaal geworden, maar een specifiek geestesmerk kan het Nederlandsche volk niet toegeschreven worden, wat in het vorige hoofdstuk uiteengezet is. En dit is voor de bepaling van de Nederlandsche cultuur van groot belang.

Vanaf de vroegste tijden tot voor enkele eeuwen bleef de samenhang van de hier gevestigde Friezen, Saksen en Franken met hun stamgenooten in Duitschland behouden en daardoor konden cultureele wisselwerkingen niet uitblijven.

Een menschenstroom in een richting, die tegengesteld was aan die van de Groote Volksverhuizing, had in de 12e eeuw plaats, toen het land ten O. van de Elbe gekoloniseerd werd. Ook Hollanders en Vlamingen hebben aan deze kolonisatie meegedaan. Hieraan herinnert het bekende lied uit de M.E. “Naar Oostland willen wij varen.” Zij zijn hier echter geheel in den Nedersaksischen stam opgegaan, omdat zij niet als vreemden werden beschouwd, aangezien ook zij de Duitsche taal spraken, die al naar gelang van de streek, Dietsch, Duitsch, Deutsch of Duutsch werd genoemd. Het gemeenschappelijk stambewustzijn was toen nog zeer levendig, hetgeen vooral blijkt uit de kunstvoortbrengselen van dien tijd.

Het zijn de gemeenschappelijke vormen, die men op alle gebieden van de beeldende kunst en de architectuur ontmoet, zooals de baksteenbouwkunst, de plastiek en de schilderkunst. Ook de Vlaamsche schilders vormen geen aparte school. Jan van Eyck b.v. heeft den invloed van Claus Sluter (uit Westfalen) ondergaan en de bronnen voor zijn compositie van het altaar van Gent moeten in Duitschland gezocht worden, waar de werken van den onbekenden meester van Naumburg hem tot voorbeeld zijn geweest. De Hollandsche schilderkunst in de 16e eeuw staat onder invloed van Dürer en Rembrandts meester Lastman heeft onder invloed van Elsheimer gestaan (Erich Trunz, Dichtung und Volkstum in den Niederlanden im 17. Jahrhundert).

Dat er geen wezenverschil tusschen de schilderkunst van de Nederlanden en Duitschland bestond, blijkt uit het feit, dat de Italianen de Vlamingen en Duitschers als identiek beschouwden en Dürer door Michel Angelo zelfs een Vlaming werd genoemd Zooals in de Gouden Eeuw in de Republiek een bloeitijd van de schilderkunst is waar te nemen, valt de bloeitijd van de Nederduitsche schilderkunst samen met dien van de Hanze. De 30-jarige oorlog, die een einde maakte aan alle bloei en cultuur in Duitschland, beteekende ook het einde van deze kunst. En zooals Duitschland slechts langzaam de verschrikkingen van dezen oorlog weer te boven kwam, zoo maakte de Duitsche kunst zich ook slechts langzaam los van de vreemde invloeden, die haar waren gaan beheerschen. De Duitsche schilders gingen toen in de leer by de verwante Hollandsche schilders, die zich zelfstandig verder ontwikkeld hadden.

In de Gotische bouwkunst bestond ook groote overeenkomst, vooral tusschen de Nederlanden en Noord-Duitschland en ook de Noord-Duitsche Renaissance bouwkunst is nauw met de Vlaamsch-Hollandsche verbonden.

In de muziek heeft een dergelijke wisselwerking bestaan. Van grooten invloed op de Duitsche muziek zijn Obrecht en Sweelinck geweest. De Nederlandsche muziekkunst is echter in de 17e eeuw in verval geraakt, terwijl de Duitsche later van wereldbeteekenis is geworden.

Over de wisselwerking op letterkundig gebied is in hoofdstuk III al gesproken. De geheele Middeleeuwen door is die uitwisseling na te gaan en ook de literatuur van den Hervormingstijd heeft groote overeenkomst. Doch in onze Gouden Eeuw ontbrak in Duitschland de eene, groote idee, die alles samenhield en die zijn stempel op onze cultuur van dien tijd heeft gedrukt.

Volgens E. Frunz is het meest overeenstemmende tusschen de Republiek en Duitschland in de 17e eeuw het religieus kerkelijk dichtwerk (door den invloed van het mystiek Christendom van Böhme en Frank). Ook de gezelschaps- en gelegenheidsgedichten zijn in vele opzichten gelijk door de overeenkomst van het gezelschapsleven en door vele gemeenschappelijke vormen. In Duitschland ontbreken echter de stadsgedichten, stadsbeschrijvingen en gedichten over landschappen en landsleven, welke tooneeien onze schilders ook graag schilderden.

Overigens volgden de Duitsche schrijvers van dien tijd alle Europeesche literaturen tegelijk na: de Fransche lyriek met Ronsard, de Spaansche romans, de Italiaansche herderszangen en leerden Opitz en Gryphius de wetten der dichtkunst van Heinsius en Vondel. Naast vele nieuwe versvormen, die binnen drongen, treft men uit dien tijd veel vertaalde werken aan.

Toch heeft ook de Duitsche literatuur zich van de haar vreemde invloeden weten te bevrijden, doch doordat in Duitschland de Hoogduitsche taal, in de Republiek het Hollandsch tot algemeene cultuurtaal werd, hebben beide literaturen zich verder onafhankelijk van elkaar ontwikkeld. Beiden hebben in gelijke mate den invloed van de verschillende stroomingen ondergaan, als klassicisme, romantiek, naturalisme enz., en het is dan ook onjuist om te beweren, dat uit de Duitsche literatuur een andere geestesgesteldheid, een ander wezen spreekt dan uit de Nederlandsche.

Immers sinds de Renaissance is het individualisme ook in de kunst steeds toegenomen en doordat de schrijvers zich veelal richtten naar in de mode komende onderwerpen, bepaalde letterkundige vormen of bepaalde schrijvers tot voorbeeld kozen, is het steeds moeilijker geworden, het volkskarakter in de literatuur te herkennen. (Zie ook Antonie Donker, Het Nederlandsen volkskarakter in de literatuur). Wel zal men verschillende kenmerken in sterkere mate in de Duitsche dan in de Nederlandsche literatuur aantreffen, omdat de Nederlanders maar een klein gedeelte van de Nederduitschers uitmaken en het Duitsche volk ook uit Middel- en Hoogduitsche stammen is samengesteld, wat een grootere verscheidenheid in het volkskarakter veroorzaakt. Kenmerken van de laatst genoemde stammen zal men in de Nederlandsche literatuur dan ook niet tegenkomen, terwijl juist de literatuur van onze stamverwante Nederduitschers in ons land zoo weinig bekendheid bezit, dat men slechts de eigenschappen van de Middel- en Hoogduitschers als specifiek Duitsch beschouwt, vergetende welk een groot gedeelte van Duitschland door Nederduitschers wordt bewoond.

Uit onze geheele cultuur spreekt de Nederduitsche geest, die uit de oudste cultuurproducten het duidelijkst aan den dag treedt. Doch evenmin als het Nederlandsche volk, na een

scheiding van bijna drie eeuwen van het Duitsche moederland, zijn Nederduitsche taal en karakter heeft verloren, zoomin is de cultuur in wezen verschillend met de Duitsche geworden. Want al ontwikkelde de Nederlandsche cultuur zich in vele opzichten zelfstandig van de Duitsche, de voortbrengers van die cultuur waren toch leden van den grooten Nederduitschen stam, die, wel is waar door andere idealen bezield en in een andere gedachtensfeer levend dan de overige leden van dien stam, toch hun karakter, hun ingeboren Nederduitschen aard nooit konden verloochenen.

Het is zooals dr. E. F. Kossmann in “Holland und Deutschland” zegt: “Men spreekt vanuit zijn eigen sfeer zoo gauw over nationale eigenschappen, volksgeest en volksziel, zonder ver rond te zien. Men noemt zoo licht volkskarakter, wat slechts tijdelijke traditiesfeer is. En dit berust voor een groot gedeelte op toevalligheden, op schommelingen van het politiek geluk of welstand op het overheersehen van een stand, het karakter van een vorst of krachtige toonaangevers. Zoo zijn in Holland en Duitschland, wier wegen door eeuwen heen zoo geheel verschillend gingen verschillende traditiesferen ontstaan. Hollands handels- en koloniale economie, de overwegende beteekenis van den “burger” stand, de Bourgondische inwerkingen, moesten vorm en inhoud van zijn maatschappelijk leven beïnvloeden, zoo goed als m Duitschland de complicatie van het Heilige Roomsche Rijk werkte.

Sinds den Wereldoorlog is men gaan spreken van de Dietsche cultuur, die met alleen de bewoners van Nederland met die van Vlaanderen, maar ook met de Boeren in Zuid-Afrika zou verbinden. Deze Dietsche cultuurkring zou dan een apart, zelfstandig karakter bezitten en geheel los staan van het Duitsche cultuurgebied. Men vergeet evenwel, dat Dietsch een klankvariatie is van het woord Duitsch, waaronder men in de M.E. het Duitsch in al zijn variaties verstond.

Een Dietsche taal, die alle deelen van deze Dietsche cultuurruimte omvat, bestaat ook niet , want in dit gebied worden naast de Nederfrankische dialecten, ook Nedersaksische en Friesche tongvallen gesproken, de taal van Zuid Afrika, die weer een geheel apart karakter bezit, nog buiten beschouwing gelaten. Slechts hebben Nederland en Vlaanderen het Hollandsch als schrijftaal gemeen, dat zich echter als de Nederlandsche taal opgeworpen heeft.

Taalkundig zijn de Nederlanden door geen enkele grens van Duitschland gescheiden, zooals in hoofdstuk III uitvoerig is behandeld en het is dan ook klinkklare onzin te beweren dat deze gewesten door hun Dietsche taal naast Duitschland staan. Wel is dit het geval, als men het Hollandsch tot de Dietsche taal verklaart, met uitschakeling van de streektalen en deze taal tegenover het Hoogduitsch plaatst. Dit echter is in strijd met de werkelijkheid, doch dit droombeeld wordt voortdurend nagejaagd door de voorvechters van het Hollandsch imperialisme waarover ook al gesproken is. Hoewel Vlaanderen reeds in 1585 voorgoed van de Noordelijke gewesten werd gescheiden en slechts van 1815-1830 weer met hen hereenigd was en al dien tijd een zelfstandige ontwikkeling, los van die van het Noorden, had doorgemaakt en een cultuur had, die meer bij die van het Roomsch Katholieke Zuid-Duitschland dan bij de cultuur van het Protestantsche Noorden aansloot en pas aan het einde van de 19e eeuw weer een letterkundige wisselwerking tusschen Noord en Zuid ontstond, hebben deze Hollandsche imperialisten Vlaanderen eenvoudigweg in hun Dietsche (d.w.z. Hollandsche) cultuurkring gevoegd. Hetzelfde gebeurde met Zuid-Afrika. Hier vestigden zich niet alleen Nederlanders, maar ook zeer vele boeren uit Nederduitschland. De Nederduitsche taal, die hier gesproken wordt, heeft zich, los van het Hollandsch, tot een geheel zelfstandige taal ontwikkeld (zie hoofdstuk III) en ook de Zuid Afrikaansche cultuur is geheel zelfstandig

geworden. Desondanks moest Zuid Afrika ook in den “Dietschen” cultuurkring worden getrokken.

Over de pogingen, Oostfriesland ook in dit kringetje te trekken is al gesproken en maar al te bekend is de strijd, die de Friezen in ons land moeten voeren, om rechten voor hun eigen cultuur, die geheel los van de Hollandsche staat, te verkrijgen.

De bekrompenheid van deze moderne imperialisten bliikt wel uit de hardnekkigheid, waarmee ze de opneming van de zelfstandig geworden Nederlandsche (lees Hollandsche) cultuur in een omvattenden Duitschen cultuurkring steeds van de hand wezen, doch de ook zelfstandig geworden Z.-Afrikaansche cultuur wel als een onderdeel van hun Dietsche lees Hollandsche) cultuurruimte zijn blijven beschouwen. Dat de Hollandsche taal voor Nederland en Vlaanderen (en vroeger ook voor Zuid-Afrika) de eenige officiëele taal is, maakt het karakter van de bewoners nog niet uniform.

Dat dit misverstand toch nog in breede kringen heerscht, blijkt uit de verklaring van dr. Th. van Schelven, dat wij ons thuis gevoelen in Vlaanderen, maar niet in Hannover, omdat niet het bloed spreekt, maar de gemeenschappelijke cultuur. Met “wij” bedoelt hij dan natuurliik de Hollanders, die zich wel meer aanmatigen het geheele Nederlandsche volk te vertegenwoordigen en geheel Nederland gewoonweg HoHand noemen. Een Hollander zal zich in Hannover natuurlijk niet zoo thuis gevoelen als in Vlaanderen, omdat hij, als Frank, zich in een Frankische streek veel gemakkelijker kan aannassen dan in een Saksische, waar hij een geheel ander volkskarakter aantreft en bovendien de taal van het volk niet kan verstaan.

Een bewoner uit onze Saksische gewesten zal omeekeerd zich dan ook veel beter thuis gevoelen in Hannover, omdat daar zijn stamgenooten wonen, die hetzelfde karakter hebben en dezelfde taal spreken, dan in Vlaanderen of Holland, wat voor hem in vele opzichten vreemde gewesten zijn. En daarmee verhuist Dietschland ook naar het land der droomen. Het leeft echter voort in het brein van de Hollandsche imperialisten van welke politieke richting ze nu ook mogen zijn, die wel onze Zuidgrens willen laten vervallen, maar het liefst langs onze Oostgrens een hoogen, dikken muur opgericht zouden willen zien, om hun “Dietschland” toch maar gescheiden te houden van Duitschland.

VI. DE TOEKOMST VAN NEDERLAND.

In de vorige hoofdstukken hebben we gezien, hoe de Nederlanden door het grillig lot der geschiedenis van het Duitsche moederland losraakten en de Noordelijke gewesten onder Hollands leiding een zelfstandige staat werden, die echter pas in 1648 definitief van het Duitsche Rijk werd gescheiden; dat de Nederlanders zich daardoor echter nog niet als een niet-Duitsch volk gingen beschouwen, maar altijd nog van hun Duitsche of Nederduitsche taal bleven spreken; dat er steeds een groote cultureele wisselwerking tusschen Nederland en Duitschland heeft bestaan en dat ook nu nog aan weerszijden van de grens hetzelfde volk leeft als duizend jaar geleden. Van het specifieke Nederlandsche volkskarakter, dien bijzonder Nederlandschen aard is niet veel te bespeuren, al zoekt men ook in alle boeken en boekjes, die er over dit onderwerp bestaan.

Er zijn nu eenmaal geen wezenskenmerken te vinden, die ons volk van de Nederduitsche bevolking van Noord-Duitschland doen verschillen, al hebben geleerden als prof. Huizinga en dr. van Schelven ook hun best gedaan om van die specifieke Nederlandsche eigenschappen te vinden of liever te phantaseeren. Het is dan ook een dwaasheid om van het Nederlandsche

volkskarakter te spreken, omdat dit niet bestaat en zij, die hier maar steeds op blijven hameren, praten öf zonder nadenken den onzin na, dien ook zij, doordat deze vaak in een wetenschappelijk gewaad verscheen, zijn gaan gelooven, óf liegen bewust met het doel op een slinksche manier tóch nog een grenslijn tusschen Nederland en Duitschland te kunnen laten bestaan.

De laatsten moeten vooral gezocht worden onder de Hollandsche imperialisten, die nog van Dietschland met een groot koloniaal rijk in Oost- en West-Indië droomen. Dit koloniaal rijk zal echter door dezen oorlog hoogst waarschijnlijk voor goed voor Nederland verloren gaan. Onze West-Indische bezittingen zijn reeds dadelijk door Engeland ingepalmd en als Japan in het Verre Oosten niet op den loer had gelegen, zou hetzelfde met Oost- Indië zijn gebeurd. Na de volkomen ineenstorting van het Britsche wereldrijk, zullen de V. S. (vereenigd met Canada) alle Euroneesche bezittingen in Amerika wel in hun bezit nemen en zal N.O.I. èf aan Japan of aan Amerika ten deel vallen. En daarmee gaat voor Nederland het gebied verloren, waaraan het een groot deel van zijn welstand te danken heeft en waardoor het als kleine staat steeds onafhankelijk is gebleven. Een Nederland zonder Indië heeft geen levensvatbaarheid en zal zich als onafhankelijk staatje nooit kunnen handhaven. De eenige oplossing is, dat het zich geheel aansluit bij het gebied, dat steeds zijn natuurlijk achterland is geweest, waarmee het altijd de meeste handelsbetrekkingen heeft gehad en waarvan het door een willekeurige grenslijn is gescheiden. Duitschland is het land, waar ons land niet alleen economisch, maar ook taal- en volkenkundig toe behoort.

Bovendien zullen bij de vorming van groote statencomplexen, welk proces zich in deze eeuw gaat voltrekken, de kleine staatjes moeten opgaan in die rijken, binnen wier machtsbereik zij liggen. In een nieuw Europa kan voor de “Kleinstaaterij” geen plaats meer zijn.

In deze eeuw zien we het Heilige Duitsche Rijk weer herrijzen. Reeds zijn deelen, die er gewelddadig waren afgescheurd, Oostenrijk, Bohemen en Moravië, Elzas-Lotharingen en Luxemburg weer in het Rijk opgenomen of verkeeren in een overgangsstadium. Frankrijk is verpletterd en Engeland ligt in zijn laatste stuiptrekkingen. Hun plan, Duitschland voor den tweeden keer binnen 25 jaar in zijn natuurlijk ontwikkelingsproces te stuiten en voorgoed te vernietigen is in duigen gevallen.

Thans is het de beurt van Duitschland om te handelen en voor altijd een einde te maken aan de Fransche veroverings- en de Engelsche bemoeizucht. Frankrijk zal zoo gekortwiekt moeten worden, dat het nooit meer zijn begeerige klauwen naar Duitsch gebied durft uit te steken. Daartoe zullen de Fransche veroveringen van de vier laatste eeuwen weer ongedaan moeten worden gemaakt.

In het belang van eigen veiligheid en om van een eeuwenlange ongestoorde ontwikkeling verzekerd te zijn. zal Duitschland het Nauw van Calais en de monden van den Rijn en de Schelde onder zijn blijvende controle moeten houden. En daarmee keeren alle Nederlanden, ook de nu Waalsch sprekende, weer terug in het Duitsche Rijk en zal nooit weer de mogelijkheid ontstaan, dat deze landen, als ze weer één of twee onafhankelijke staten zouden vormen, door Engeland na verloop van tijd weer als operatiebasis tegen Duitschland zouden kunnen worden gebruikt.

Doch een terugkeer van de Nederlanden in het Duitsche moederland wordt thans door vele Nederlanders met angst en beven tegemoet gezien. Zij vreezen een verduitsching van deze landen en de invoering van het nationaal-socialisme, waarvan ze echter oen geheel verkeerde

voorstelling hebben. De Nederlanden behoeven niet verduitscht te worden, omdat ze Duitsch zijn, net zoo Duitsch als Hannover of Holstein en net zoo Duitsch ais 1000 jaar geleden. Wèl verduitscht zullen moeten worden de Waalsche gewesten en de gebieden, die door Frankrijk verfranscht zijn en moeten worden afgestaan. Als de bevolking van deze gebieden dan in de gelegenheid gesteld wordt, naar Frankriik te emigreeren, krijgt Frankrijk een bevolkingstoevoer, die hoogst welkom zal zijn, vooral wanneer het een opruiming gehouden zal hebben onder zijn vernegerde bevolking. Alle elementen uit den Franschen rassenchaos moeten naar Afrika worden getransporteerd, opdat geen enkele infectiehaard voor de reinheid van de blanke bevolking in Europa overblijft. Het zou aanbeveling verdienen de vrijgekomen gebieden door menschen uit de Zuidelijke Nederlanden en uit de Duitsche Westmark te bevolken, om in deze streken met de aangrenzende provincies een homogene bevolking te verkrijgen.

Wat de nat. soc. wereldbeschouwing betreft, het zou buiten de strekking van dit boekje gaan, hiervan een uitvoerige uiteenzetting te geven, die noodzakelijk is, om tot een goed begrip hiervan te komen. Een betere volksvoorlichting en het scheppen van de mogelijkheid, dat Nederlanders in grooten getale zich zelf van de toestanden in Duitschland op de hoogte stellen en den nieuwen geest daar onder het volk leeren kennen, zal alle vooroordeelen en onjuiste voorstellingen doen verdwijnen. Er is tenslotte maar één nationaal-socialisme, en dat is het Duitsche van Adolf Hitler. En even goed als dit door de Nederduitsche bevolking van Duitschland is aanvaard, zoo goed zal het ook door onze Nederduitsche bevolking onveranderd aanvaard worden.

Een nationaal-socialisme in Nederlandschen zin is een onmogelijkheid. Dit zou niets anders dan een slap aftrekseltje kunnen zijn van het eene en ware Duitsche nationaal-socialisme. Dit laatste behoeft niet aan den Nederlandschen volksaard te worden aangepast, omdat die bijzondere Nederlandsche volksaard, die slechts het product is van een phantasie, die allen vasten grond verloren heeft, niet bestaat. Doch het is merkwaardig, dat thans twee groepen, die politiek lijnrecht tegenover elkaar staan, n.l. de mannen van de reactie en de vertegenwoordigers van het Hollandsche imperialisme, elkaar op dit punt ontmoeten. Het najagen van deze hersenschim door deze beide groepen kan slechts voortspruiten uit een ingewortelde anti-Duitsche gezindheid en een bekrompen separatisme.

In den nieuwen tijd, dien we tegemoet gaan, zal het een eerste vereischte zijn, om alle schijnbeschaving en -cultuur van de Westersche mogendheden uit deze streken te verbannen. Deze hebben de bevolking der Nederlanden van hun Duitschen aard vervreemd, hun de voortbrengselen van den rassenchaos als hooge kunst en holle phrazen als democratie, pacifisme, menschenrechten e.d. als hoogste waarden doen beschouwen. Daarom werd Duitschland, dat deze zieke plekken raJicaal uitgesneden had, het land der barbaren genoemd ; daarom vereenigden alle internationale voorvechters en dragers van deze z.g. cultuur zich, om in de nog onder hun invloed staande landen een onafgebroken haat- en lastercampagne tegen Duitschland te ontketenen. Waartoe dit in ons land geleid heeft, is reeds in de inleiding besproken. Het sprookje van het Duitsche barbarisme hebben de Duitsche soldaten door hun gedisciplineerde en uiterst correcte houding jegens de burgerbevolking reeds dadelijk op afdoende wijze weerlegd. “Doch het bombardement van Rotterdam dan?” zullen velen zeggen. Zou dit enkel het gevolg geweest zijn van een moorddadige gezindheid der Duitschers, dan is het niet goed te begrijpen, waarom juist Rotterdam dit lot moest treffen, terwijl de andere groote steden achter de Hollandsche waterlinie juist zoo angstvallig door hen zijn ontzien. Rotterdam was echter een belegerde vesting, die niet meer te houden was, aangezien de Duitsche troepen reeds een groot deel der stad waren binnengedrongen. Het

bombardement was het gevolg van het lange aarzelen van den Hollandschen commandant, die waarschijnlijk nog steeds op Engelsche hulp hoopte, waardoor de gestelde termijn voor de overgave verstreken was en de reeds opgestegen bommenwerpers niet meer konden worden gekeerd.

Stellen we hiernaast nu eens slechts enkele geschiedkundige feiten over het optreden van de hoog-geciviliseerde Fransche natie en het zich op humaniteit en Christendom beroemende Engeland, de verdediger van de kleine naties van den laatsten tijd. De mishandelingen, onteeringen, vervolgingen enz., die de bevolking van het Rijnland gedurende den tijd van de bezetting (na 1918) te verduren had, zijn gewoonweg met geen pen te beschrijven. In dit "beschavingswerk" blonken vooral de Franschen uit, die, in een tot waanzin ingekankerde haat tegen Duitschland, juist hun zwarte nikkertroepen naar dit gebied zonden, met het doel het gezonde bloed van de Rijnbevolking voorgoed te verpesten. Van de schanddaden, waaraan deze zwarte beesten, die in het "barbarenland" de roemrijke Fransche civilisatie zouden verbreiden, zich schuldig gemaakt hebben, wil ik slechts enkele vermelden.

Aan H. Distier "Das deutsche Leid am Rhein", ontleen ik het volgende: "Ontelbaar zijn de berichten van dokters, rechters, verwanten en achtergeblevenen van de beklagenswaardige offers van de gekleurde beesten en nooit genoemd, nooit opgeschreven zal wel het getal der vrouwen en meisjes zijn, die in den dood gingen, omdat ze met het gevoel van de hun aangedane schande niet verder konden leven. Een feit is, dat zwarte soldaten blanke vrouwen van de trottoirs sleurden en met geweerkolven bewerkten dat blanke vrouwen uit hun bedden werden gesleurd en hun echtgenooten geboeid moesten toezien, hoe ze door zwarten voor hun oogen werden verkracht;

dat jonge meisjes op straat werden meegesleept om naar dwangbordeelen te worden gevoerd, die overal, als paddestoelen uit den grond oprezen;

dat moeders, die hun overvallen kinderen te hulp wilden komen, eenvoudig neergeschoten werden;

dat gevallen bekend zijn van schending van 4 en 6 jarige meisjes door gekleurde soldaten, van onnatuurlijke ontucht begaan door een zwarte aan een jongetje van 7 jaar, van lustmoord begaan aan een grijze, oude vrouw, van beestachtige verkrachting van een jonge vrouw door 25 soldaten;

dat zwarte soldaten Duitsche jongens schonden en hen met syphilis aanstaken;

dat bij een onderzoek van meisjes leerlingen aan een lagere school in de Pfalz bij 33 % geslachtsziekten werden geconstateerd;

dat in het jaar 1920 in het ziekenhuis Lindenburg in Keulen meer dan 300 jonge meisjes beneden de 14 jaar wegens geslachtsziekten werden behandeld;

dat in een academisch ziekenhuis in het voorjaar van 1921 nog meer dan 120 meisjes van 12-14 jaar lagen, die door syphilis waren aangetast;

dat nog in Juni en Juli 1921 de vreesehjkste gevallen van onteering met doodelijken afloop door zwarte, gekleurde en blanke troepen zijn voorgekomen".

Distier zegt dan, dat de blanke soldaten, of het nu Belgen, Amerikanen, Engelschen of Franschen waren, in menig opzicht voor hun zwarte kameraden niet onderdeden. Hij vertelt verder van wilden, die rondliepen met halskettingen, waaraan 300 ooren van Duitsche soldaten geregen waren. Op het station van Versailles liep een kleurling met kinderlijke vreugde met het afgesneden hoofd van een Duitschen soldaat rond. Het was heel gewoon, dat Fransche officieren met de zweep in de hand hepen en bij elke gelegenheid het leer kletsend op het gezicht van een Duitsche vrouw, man, kind of grijsaard lieten neerkomen. Mishandelingen en zweepslagen waren heel gebruikelijk bij het verhoor van verdachten.

Dit is slechts een greep uit de vele gevallen, waarbij de vervolgingen van Duitsch gezinde ambtenaren, die als vervolgd wild werden opgejaagd, de 11.800 uitwijzingen (tot 1 Febr. 1921), de straffen, die ouders, onderwijzers en geestelijken werden opgelegd, omdat ze de vrouwelijke jeugd den omgang met gekleurde soldaten verboden, de bedragen van milhoenen mark, die voor de inrichting van appartementen van officieren moesten worden betaald e.d. nog niet eens zijn genoemd.

Wat mag het Duitsche volk zijn Führer en weermacht dankbaar zijn, dat door beider doortastendheid thans voorkomen is, dat deze zwarte pest zich opnieuw over Duitsch gebied zou kunnen verbreiden. Doch eveneens moet het volk van Nederland en België dankbaar zijn, welke landen door een Fransch-Engelsche overwinning door deze “cultuur” brengers zouden zijn bezet en die onuitwisbare sporen hier zouden hebben achtergelaten. Tijdens de eerste oorlogsdagen heeft de bevolking van Noord-Brabant en Zeeland trouwens reeds aan den lijve ondervonden, wat het beteekent door de Franschen beschermd te worden.

Laten we nu eens nagaan wat humaniteit en Christendom bij Duitschlands eenig overgebleven tegenstander, onzen ouden erfvijand Engeland, beteekent. Reeds zoo vaak in de geschiedenis heeft Engeland zich als de verdediger van het Christendom, de menschelijkheid, de kleine naties enz. opgeworpen. Doch iederen keer moesten met deze mooiklinkende leuzen zelfzuchtige imperialistische bedoelingen verborgen worden. Steeds moest de eigen macht hoog gehouden en vergroot worden, al werden de rechten van anderen daarbij ook vertrapt. Dat was de oorzaak, dat in de 19e eeuw de uitdrukking “het perfide Albion” (d.i. het verraderlijke Engeland) ontstond.

Het zou een dik boekwerk vormen, als alle uit de geschiedenis bekende Engelsche schurkenstreken, overweldigingen, roof- en plundertochten, rechts- en wetsverkrachtingen en alle gevallen van Engelsche aanmatiging eens verzameld werden. Ik wil slechts één geval aanhalen, dat ook in Nederland indertijd de heftigste verontwaardiging onder het volk verwekte, toen n.l. het Zuid-Afrikaansche broedervolk, onder dezelfde leuzen van Christendom en bescherming der kleine naties, op laffe beestachtige wijze overweldigd en gedeeltelijk uitgemoord werd. Reeds in 1877 had Engeland Transvaal geannexeerd, naar het zei, om Transvaal in bescherming te nemen tegen de wilde volksstammen, die, naar zijn zeggen, Transvaal dreigden te veroveren en daardoor dus een bedreiging voor de Europeesche cultuur zouden worden.

De waarheid was, dat Engeland zich in ‘t bezit wilde stellen van den goud- en diamantrijken bodem van dit land. Wel herwon deze republiek in den vrijheidsoorlog van 1880—’81 haar zelfstandigheid, maar het streven van Engeland, dit land voorgoed onder zijn heerschappij te brengen bleef bestaan. Daarom onderwierp Engeland al het gebied, dat Transvaal omgaf (omsmgelingspolitiek) om daarna op een verraderlijke wijze te probeeren dit land in zijn macht te krijgen. (Tocht van Jameson). Toen deze laffe overval mislukt was, zocht Engeland

den oorlog. Transvaal werd op alle mogelijke wijzen getergd en gesard, totdat in 1899 de oorlog uitbrak.

Hoewel de Boeren aanvankelijk succesvol streden, moesten ze tenslotte voor de overmacht zwichten en werden in 1900 Transvaal en Oranje Vrijstaat door Engeland geannexeerd. Toch ging de strijd nog door en brachten de Boeren hun vijand nog menig verlies toe. Toen evenwel trad de ware humaniteit en het Christendom van Engeland aan den dag. De gevangen genomen Boeren werden naar Ceylon en St. Helena gevoerd, waar ze, in de moordkampen opgesloten, door slechte verzorging en behuizing in grooten getale stierven. Stelselmatig werd het land verwoest, de hoeven verbrand en de vrouwen en kinderen in concentratiekampen samengedreven.

De ten hemel schreiende behandeling, waaraan ze daar blootstonden, deed miss Hobhouse besluiten een onderzoek naar de toestanden in deze kampen in te stellen en daarover een rapport uit te brengen aan het Londensche hulpcomité.

In het voorwoord van dit rapport zegt miss Hobhouse, dat politieke doeleinden hiermee niet beoogd zijn. dat ze slechts in dienst der menschelijkheid handelde en dat, wat ze gezien en ondervonden had, eerder te mild dan te kras beschreven was.

Ik wil me dan ook slechts tot dit rapport beperken, maar er zijn heel wat boeken over dit onderwerp geschreven door vrouwen, die alles zelf aan den lijve ondervonden hebben, aan wier waarheidsliefde niet getwijfeld behoeft te worden. Miss H. zegt, dat dit kampsysteem een wreedheid in het groot is. Nooit zal het uit de herinnering der menschen kunnen verdwijnen.

De kinderen worden er het ergst door getroffen: daarom is de instandhouding van deze kampen niets anders dan kindermoord. Op een of andere kale plek worden deze arme menschen m tenten ondergebracht. Het tentzeil biedt noch beschutting tegen de felle zonnestralen, nèch tegen het regenwater, dat de tent binnenstroomt en de paar wollen dekens, waarop de menschen slechts liggen, doornat maakt. Het is dan ook geen wonder, dat de kinderen ziek worden en sterven. Matrassen zijn niet aanwezig en kraamvrouwen moeten zoo maar op den harden bodem liggen Giftige slangen en ander ongedierte dringt de tenten binnen.

De levensmiddelenporties zijn geheel onvoldoende en het yleesch zit meestal vol maden en wormen, zoodat het oneetbaar is. Typhus dreigt tot een epidemie te worden door het gebrek aan drinkwater. Men gebruikt gekookt water uit de Modderivier, doch de dokters verklaren, dat men net zoo goed rein culturen van typhusbacillen naar binnen kan slikken Tot over maat van ramp is er zoo goed als geen brandstof aanwezig om het voedsel en het water te koken. Vaak leven 9-10 personen in een kleine tent, wat bij een hitte van meer dan 40° C. onverdraaglijk moet znn. Ziekte- en sterfgevallen zijn dan ook aan de orde van den dag. De kleeding is zeer schaars: van grove, wollen dekens maakten de vrouwen in een kamp onderrokken, bijna alle kinderen hadden niets anders dan een versleten katoenen rokje aan met niets daaronder, schoenen en kousen waren reeds lang versleten.

Het tentenkamp is soms door een 8 voet hooge prikkeldraadomheining omgeven. Op den weg daarheen worden de menschen vaak in open kolenwagens samengeperst. De meer naar het Noorden liggende kampen mocht missen. niet eens bezoeken. Het spreekt vanzelf, dat de toestanden daar nog veel vreeselijker waren.

Dit zijn echter nog slechts enkele grepen uit dit rapport, waarin nog niet eens melding gemaakt wordt van de wijze, waarop de bewoners uit hun hoeven verdreven werden, bij hun pogingen tot ontvluchten zelfs met kanonnen beschoten werden, hun huisraad kort en klein geslagen, hun vee afgeslacht en hun woningen in puin werden gelegd. Ook wordt er niet gesproken over de schanddaden, waaraan de Engelsche soldaten zich tegenover de vrouwen schuldig maakten en zelfs aan kinderen hun wellusten botvierden. Ook niet over het feit, dat ze vrouwen buiten aan hun spoorwagens vastbonden, om beschieting door de Boeren te ontgaan en andere “Christelijke” daden.

Uit al deze feiten spreekt dezelfde mentaliteit, die de Engelsche regeerders tot op heden nog steeds bezielt. Onder de leus : Voor het Christendom, de beschaving, de kleine naties enz. hebben zij Duitschland twee keer binnen 25 jaar den oorlog verklaard. En steeds zijn er weer menschen, die zich door deze mooie phrasen om den tuin laten leiden, ja zelfs door de geschiedkundige feiten van hun dwalingen niet overtuigd kunnen worden. Daarom moeten de laffe Engelsche moordaanslagen op de burgerbevolking van ons land, dat door Engeland als een vriend wordt beschouwd, door deze verdwaasde menschen door dik en dun verdedigd worden. Iederen keer als deze nachtelijke sluipmoordenaars hun bommen lukraak op de burgerbevolking hebben neergeworpen, schijnen in dienzelfden nacht in den omtrek van de verwoestingen plotseling allerlei militaire doelen als paddestoelen uit den grond verrezen te zijn.

De luchtpiraten hebben intusschen weer groote successen gemeld, door beschadiging van “militaire” objecten. Vernemen de kruisridders van het Christendom evenwel, dat het aantal slachtoffers zeer groot is geweest en dat nergens militaire doelen in de buurt waren, wat natuurlijk niet behoorlijk is voor het vertrouwen in hun Christelijkheid en menschelijkheid, dan beweren ze een paar dagen later eenvoudig, dat tijdens het bewuste bombardement in het geheel geen Engelsche vliegers boven die stad geweest zijn en dat dus de Duitschers het zelf hebben gedaan.

De opzet van deze schurkenstreken wordt nu opeens duidelijk. Engeland staat immers alleen en zijn positie wordt met den dag wanhopiger. Nergens op het Europeesche vasteland kan het vasten voet krijgen, want overal waar de Engelschen gekomen zijn, zijn ze er weer even hard uitgejaagd. Wat zou het Nederland of België graag als operatiebasis tegen Duitschland willen gebruiken!!! Maar dan moeten de Nederlanders (of de Belgen) eerst in opstand komen en de Duitschers er uit jagen. Een uithongering, die tot opstand kon leiden, is voor de eerste jaren onmogelijk. Nu grijpt de verdediger van de kleine naties in al zijn Christelijkheid en menschelijkheid opnieuw naar de wreedste en gluiperigste middelen om de burgerbevolking te terroriseeren, om haar zoo tegen de Duitschers op te zetten en voor zijn plannen te kunnen gebruiken, die echter reeds bij voorbaat tot mislukking zijn gedoemd. Het Nederlandsche volk zal deze laffe moordaanslagen spoediger doorzien dan de Engelsche heeren in hun radeloosheid vermoeden en zullen een juist tegengestelde uitwerking hebben. Maar tevens zullen de Nederlanders leeren inzien, wie hun werkelijke vrienden en wie hun werkelijke vijanden waren. Geraffineerde en geniepige leugens schijnen wel eens meer de waarheid te kunnen verdringen, doch deze zegeviert tenslotte toch.

Onder het Duitsche zwaard alleen zal Nederland tegen zijn erfvijanden voor altijd beschermd zijn. En daarom is de toekomst van ons volk niet gelegen in Nederland, noch in Dietschland, maar in

HET EEUWIGE DUITSCHLAND!

Tjapkema, T. (1941). *Wat is Nederlandsch?* Utrecht: Nederduitsche Uitgeverij.